

Byggbranschens omvända mervärdesskatt i Finland

Annina Ekman

Examensarbete för tradenomexamen
Utbildningsprogrammet för företagsekonomi
Åbo 7.11.2012

EXAMENSARBETE

Författare: Annina Ekman
Utbildningsprogram och ort: Företagsekonomi, Åbo
Inriktningsalternativ/Fördjupning: Redovisning
Handledare: Heli Nyberg

Titel: Byggbranschens omvända mervärdesskatt i Finland

Datum	7.11.2012	Sidantal	38	Bilagor	4
-------	-----------	----------	----	---------	---

Sammanfattning

Examensarbetet behandlar skyldigheten till omvänd mervärdesskatt samt dess inverkan på små och medelstora byggföretags verksamhet i Finland.

Arbetets syfte är att undersöka och redogöra vilka delar av ett byggföretags verksamhet påverkas av den omvända mervärdesskatten och att redogöra processen allt från offert, fakturering, kassaflöde och bokföring till själva beskattningen.

Som undersökningsmetod används en skrivbordsundersökning som omfattar exempel och situationer vilka visar och utreder hur ovan beskrivna process framskrider.

I analysen och slutsatsen framgår att byggföretagens administrativa börda och kostnader har ökat och att kassaflödet påverkas antingen negativt eller positivt beroende på vilken ställning företaget har i leverantörskedjan.

Språk: Svenska Nyckelord: omvänd mervärdesskatt

BACHELOR'S THESIS

Author: Annina Ekman
Degree Programme: Business Administration, Turku
Specialization: Accounting
Supervisors: Heli Nyberg

Title: Reversed value added tax in the construction branch in Finland
Byggbranschens omvända mervärdesskatt i Finland

Date	7.11.2012	Number of pages	38	Appendices	4
------	-----------	-----------------	----	------------	---

Summary

The purpose of this thesis is to investigate and demonstrate how reverse value added tax affects the business of companies in the construction branch. The purpose is also to present the process from offer, invoice, cash flow and accounting to the taxation.

A desk research, which consists of examples and situations describing and demonstrating the above-mentioned process, was used as a research method.

In the analysis and the conclusion, the main points are that the companies' administrative work and costs have increased and the cash flow is influenced either negatively or positively depending on in which position the company is in the supply chain.

Language:	Swedish	Key words:	reversed value added tax
-----------	---------	------------	--------------------------

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä:	Annina Ekman
Koulutusohjelma ja paikka:	Liiketalous, Turku
Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot:	Laskentatoimi
Ohjaajat:	Heli Nyberg

Nimike: Rakennusalan käänteinen arvonlisävero Suomessa
Byggbranschens omvända mervärdesskatt i Finland

Päivämäärä	7.11.2012	Sivumäärä	38	Liitteet	4
------------	-----------	-----------	----	----------	---

Tiivistelmä

Opinnäytetyössä käsitellään arvonlisäveron käänteistä verovelvollisuutta ja sen vaikutusta pienien ja keskisuurien rakennusliikkeiden toimintaan Suomessa.

Työn tarkoituksena on tutkia, miten käänteinen arvonlisävero vaikuttaa rakennusliikkeen toimintaan ja selvittää prosessin kulku aina tarjouksesta, laskutuksesta, kassavirrasta ja kirjanpidosta itse verotukseen.

Tutkimusmenetelmänä käytetään työpöytä tutkimusta, joka koostuu esimerkeistä ja tilanteista, joiden kautta näytetään ja selvitetään, miten aiemmin mainittu prosessi etenee.

Analyysissä ja päätelmässä ilmenee, että rakennusliikkeiden hallinnollinen taakka ja kustannukset ovat lisääntyneet ja että vaikutus kassavirtaan on joko kielteinen tai myönteinen riippuen siitä, missä hankintaketjun kohdassa yritys sijaitsee.

Kieli:	Ruotsi	Avainsanat:	käänteinen arvonlisävero
--------	--------	-------------	--------------------------

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte	1
1.2	Målsättningar och avgränsningar	2
1.3	Forskningsfrågor.....	2
2	Byggbranschen i Finland	3
3	Grå ekonomi.....	3
4	Grundprinciperna i mervärdesskattelagen	5
4.1	Avdrag av kostnader.....	6
4.2	Periodskattedeklaration.....	7
5	Omvänd mervärdesskatt inom byggbranschen i Finland	8
5.1	Definition av byggtjänst.....	9
5.2	Definition av köparen och dennas ställning.....	13
5.3	Omvänd mervärdesskatt	15
5.4	Byggtjänst för eget bruk	17
5.5	Ekonomisk administration med tillämpning av omvänd moms	18
5.5.1	Momsbokföring.....	18
5.5.2	Kassaflödet.....	22
5.5.3	Fakturerings	23
5.5.4	Periodskattedeklaration.....	24
6	Omvänd mervärdesskatt i praktiken	26
6.1	Offert och faktura	26
6.2	Omvänd mervärdesbeskattning av eget bruk.....	27
6.3	Kassaflödet	29
6.4	Omvänd momsbokföring.....	31
6.5	Periodskattedeklaration.....	33
7	Analys.....	34
8	Slutsats	37

Källförteckning	38
Finlands författarförsamling.....	
Bilagor	

1 Inledning

Förpliktelsen på omvänd mervärdesskatt trädde i kraft 1.4.2011 inom byggbranschen i Finland, vilket i praktiken betyder att skattskyldigheten vänds om till köparen. Enligt skatteförvaltningens promemoria 2.6.2006 är syftet med förpliktelsen att minska skattekringgående och göra skattegranskningarna förnuftigare. Det ansågs även att förpliktelsen skulle minska kringgåendet av skatter speciellt i fakturering i fall då underleverantörer som inte registrerats som moms-skyldiga felaktigt ändå fakturerar med moms. I och med ändringen skulle fakturorna oftast vara utan moms, vilket förhindrar skattekringgåendet. Arbetsgruppen som arbetade med utredningen av omvänd mervärdesbeskattning, uppskattade att genom förpliktelsen skulle skatteinkomsterna öka med 130 miljoner euro, vilket ansågs vara betydande och därför var det motiverat att ta i bruk omvänd mervärdesskatt på byggbranschen.

I och med det nya förfarandet har det dock uppstått en del problem, vilka består främst av risken av feltolkning av de nya direktiven. På grund av att det finns mycket lite rättspraxis i ämnet, kan lagen tolkas på flera olika sätt, vilket i sin tur kan leda till skatterisker. Dessa problem kommer jag att försöka tackla i mitt examensarbete genom att gå in på ämnet från en mer konkret synvinkel med en skrivbordsundersökning som utredning över hur processen från offert till bokföring och beskattningen egentligen sker med tillämpning av den omvända mervärdesskatten.

1.1 Syfte

Syftet med detta arbete är att ta reda på vilka delar av ett byggföretags verksamhet påverkas av den omvända mervärdesskatten och på vilket sätt, samt i vilken grad det påverkar kassaflödet inom företaget till skillnad från det vanliga faktureringssättet då säljaren betalar mervärdesskatten. Det är även meningen att klargöra processen från offert till beskattning och bokföring med tillämpning av den omvända mervärdesbeskattningen.

1.2 Målsättningar och avgränsningar

Målet med examensarbetet är att göra det lättare för företagare att förstå den omvända mervärdesskatten, hur den tillämpas och hur den påverkar verksamheten och arbetet inom ett byggföretag. Arbetet avgränsas främst till små företag med under 50 anställda och omsättning under 10 miljoner euro och som kommer inom gränsen för omvänd mervärdesskatt (Statistikcentralen). Redan medelstora företag kanske övergår till egen administration och då är det viktigt att speciellt inom fakturering och skattedeclarering veta när fakturan skall innehålla moms och när den inte skall. Små företag använder sig oftast av bokföringsbyråer för sin ekonomiska administration, men trots detta måste företagen i sin fakturering ändå veta när omvänd moms krävs. Ett byggföretag kan fungera både som underleverantör och huvudentreprenör, vilket kräver en del kunskap om hur omvänd mervärdesskatt skall tillämpas. Med underleverantör menas företag som jobbar för ett annat företag som ofta är en huvudentreprenör som håller i trådarna och är den som organiserar arbetet på byggen. Arbetet avgränsas ytterligare främst till byggbranschen i Finland och främst till byggtjänster och varor som används för byggtjänster. Tomt- och fastighetsförsäljning lämnas därför utanför arbetet.

1.3 Forskningsfrågor

Den omvända mervärdesskatten har väckt många frågor både gällande tolkning och påverkan på den ekonomiska administrationen. Därför strävar jag efter att i detta arbete svara på de största frågorna gällande problemområdena. Frågor som examensarbetet kommer att svara på, är vilka delar av verksamheten och på vilket sätt omvänd mervärdesskatt påverkar verksamheten? Hur mycket påverkas företagets kassaflöde eller påverkas det alls? Hur går hela processen till på rätt sätt från offert till bokföring och beskattning med tillämpning av omvänd mervärdesskatt?

2 Byggbranschen i Finland

I Finland finns det ca 50 000 företag som sysslar med byggtjänster, 80 % av dessa är företag som finner sin sysselsättning på husbyggen medan resten koncentrerar sig främst på jord- och vattenbyggen. Produktionen inom byggbranschen uppgår till ett värde på 30 miljarder euro, varav 15 miljarder består av nybygge och resten av renovering och sanering. Oftast definieras ett stort företag genom att de har en omsättning på minst 50 miljoner euro och över 150 anställda, medan ett litet företag har en omsättning under 5 miljoner euro och under 20 anställda (Huhtala & Sorvanto 2011, s. 18). Enligt branschens huvudorganisation Rakennusteollisuus RT ry. (2012a) finns det 176 000 arbetstagare i branschen och antalet växer årligen. Enligt organisationen har för tillfället alla delar inom byggandet minskat från föregående år med undantag offentliga servicebyggnader och jordbruksbygge.

År 2011 var höghusbyggandet det livligaste med 52 % av allt husbyggande, näst mest byggdes egnahemshus med 36 % och minst radhus med 12 % av det totala. Samma år påbörjades byggandet av 31 600 lägenheter, vilket är en rätt så medelmåttlig mängd jämfört med de senaste åren. Av alla de olika alternativen på egnahemshus är färdiga pakethus de populäraste (Rakennustutkimus RTS Oy 2012).

Byggnadsbranschen är känslig för konjunkturer inom ekonomin och på detta sätt korrelerar antalet nybörjade byggen med hög- och lågkonjunkturer. Enligt Rakennustutkimus RTS Oy (2012) sjönk påbörjade byggen kraftigt åren 2008 och 2009 tills de året därpå igen började stiga. I och med den sämre ekonomiska situationen i Europa och Finland ser 2012 igen mörkare ut.

3 Grå ekonomi

Grå ekonomi och svart arbetskraft är ett problem som branschen länge lidit av. På grund av de företag som agerar ohederligt och som inte betalar skatter och arbetsgivaravgifter, pressas priser ner och på detta sätt förvrängs marknaden och konkurrensen. Den gråa ekonomin växer med lågkonjunkturer och skadar hederliga företag, samt arbetstagare eftersom det ohederliga företaget inte betalar sina arbetsgivaravgifter, vilket betyder att de anställda inte får t.ex. pension. (Huhtala & Sorvanto 2011, s. 19)

Enligt KPMG:s bok om omvänd mervärdesskatt (Huhtala & Sorvanto 2011, s. 19) hemlighölls inom branschen år 2007 ca 500 miljoner euro i arbetsinkomster (värdet på arbetsinsatsen dvs. summan av löne- och företagarkinomster som erhållits under ett års lopp), ca 10 % av hela arbetskraften arbetar svart.

Den gråa ekonomin är svår att åtgärda eftersom de långa underleverantörskedjorna lätt gömmer undan de ohederliga företagen och gör det omöjligt för huvudentreprenören att veta vem som arbetar i slutet av kedjan. Små företag i slutet av kedjan är de som oftast sysslar med svart arbetskraft och hemlighållning av inkomster. Detta leder till att det inte finns några garantier för arbetet och för följderna av det. Eftersom lönerna på grund av svart arbete sjunker, kan det bli allt allmännare att nya arbetstagare pressas till att arbeta svart eller med mycket låg lön, vilket drabbar speciellt nyexaminerade och praktikanter. (Musta tulevaisuus 2012)

Mervärdesskattelagen tvingar företagen att deklarerera mervärdesskatten, vilket åtgärdar en del av problemet men föder nya sätt att kringgå skatter. Ett av dessa sätt är kvittoförsäljning, då organiserad kriminalitet står som bakgrund. Kvittoförsäljning går långt ut på att gömma de inkomster som företaget gjort genom att köpa kvitton med bara en bråkdel av den summa som egentligen står på fakturan. Dessa kvitton förs in i bokföringen och skatten deklarereras till staten som avdrag. Eftersom de falska köpens moms tar ut den skatt som borde betalas, betalar företaget inga skatter eller får till och med återbäring. Försäljaren är ofta ett lagligt företag med annan verksamhet. Denna säljer tjänster och produkter som inte egentligen existerar till sådana företag som vill ha falska kvitton. Säljarföretaget äger ofta flera mindre kortlivade företag i vilkas namn kvitton görs för att göra köpen mindre misstänkta. Köparen betalar ca 10 % av kvittots summa och betalar till ett företag vars enda ändamål är att lyfta pengarna. Företagen i fråga är även mycket kortlivade för att gömma spåren av de falska kvittona. Oftast finns det organiserad kriminalitet bakom dessa falska företag och kvitton. (Rakennusteollisuus RT ry. 2011)

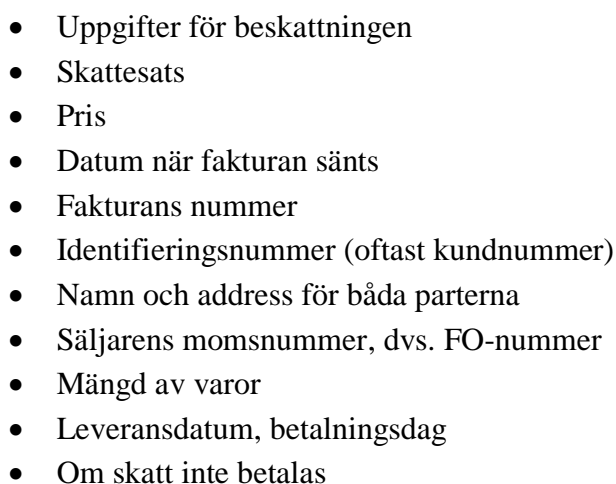
4 Grundprinciperna i mervärdesskattelagen

Enligt mervärdesskattelagen (1993/1501) 1§ betalas mervärdesskatt på rörelsemässig försäljning av varor och tjänster, på import av varor och överföring av varor från upplagringsförfarande i Finland, samt gemenskapsinterna förvärv. Med gemenskapsinterna förvärv menas köp av ett löst föremål från en annan medlemsstat (EU). I princip är de näringsidkare som säljer varor och tjänster skatteskyldiga, med vissa undantag, som t.ex. allmännyttiga samfund som inte bedriver skattepliktig näringsverksamhet (2§). Skyldigheten att deklarerat och betala skatt uppstår när varan överlåts eller tjänsten utförts, vederlag kommit in förrän varan har överlåts eller tjänsten utförts eller om varan eller tjänsten tagits i eget bruk (15§). Förutom konkreta varor räknas även el, gas, värme, kyla och andra liknande energinyttigheter till varor (17§).

Utöver s.k. vanliga varor är den skatteskyldiga skyldig att betala mervärdesskatt för försäljning av byggtjänst, försäljning av rätt att ta mark- och sten satser, samt skogsavverkningsrättigheter och helhetstjänster som gäller allmänna vägar eller järnvägar. (29§) Detta är en del av de tjänster och varor som det stadgas skilt om, men de är inte relevanta med tanke på detta arbete och den information som behövs för att förstå den omvända skatteskyldigheten.

Den allmänna skattesatsen är 23 % medan 13 % tas för mat, drycker, livsmedel, restaurang- och cateringtjänster, fodermedel, foderblandning och råvaror till dessa, 9 % tas för persontransport, hotell, hamnavgifter, idrottstjänster, kultur (t.ex. teater, bio, utställningar), TV-avgifter, läkemedel, böcker och tidningar (84-85a§). Enligt regeringens proposition till riksdagen (2012) har det dock föreslagits att normalskattesatsen skulle höjas till 24 %, satsen för bl.a. livsmedel till 14 % och satsen för bl.a. kultur och persontransport till 10 %. Lagen avses träda i kraft 1 januari 2013. Grunden för skatten är priset utan skatteandelen (73§ mom. 1.). Från grunden får dras av bl.a. års- och omsättningsrabatter, köp- och försäljningsgottgörelser som beviljats i samband med skattepliktig försäljning, kreditförlust som hänför sig till skattepliktig försäljning, samt ersättning för återsända förpackningar och transportförnödenheter (78§). Vid eget bruk är skattegrunden inköpspriset eller ett lägre men sannolikt överlåtelsepris eller de direkta och indirekta kostnaderna för tillverkning till eget bruk. Om en egen tjänst tas i bruk är skattegrunden de direkta och indirekta kostnaderna, om tjänsten köps till eget bruk är grunden inköpspriset eller ett sannolikt lägre överlåtelsepris (74-75§).

I och med mervärdesskatten måste fakturorna som sänds till kunderna uppfylla vissa krav för att dessa kan godkännas i bokföringen och för avdrag av mervärdesskatt. Se figur 1 för att se, vilka krav fakturan skall uppfylla.

-
- Uppgifter för beskattningen
 - Skattesats
 - Pris
 - Datum när fakturan sänts
 - Fakturans nummer
 - Identifieringsnummer (oftast kundnummer)
 - Namn och address för båda parterna
 - Säljarens momsnummer, dvs. FO-nummer
 - Mängd av varor
 - Leveransdatum, betalningsdag
 - Om skatt inte betalas

Figur 1. Information som skall inkluderas i fakturan (209 b§).

Undantag görs t.ex. om fakturan är under 250€ eller om det är frågan om privatpersoner eller parkeringsautomater. Om det inte finns en faktura för att bevisa köp eller försäljning måste det finnas något annat bevis på transaktionen (209 c§).

4.1 Avdrag av kostnader

Skatteskyldiga får dra av skatten för varor som de köpt av en annan skatteskyldig. För att kunna avdra skatten skall det finnas en faktura eller annat verifikat på köpet och den avdragbara skatten skall deklarerats till skattemyndigheterna (102§). Allt kan dock inte dras av, avdraget skall ha med företagets verksamhet att göra. Skatt får dras av för en fastighet eller byggnadstjänst om den är anskaffad för skattepliktig verksamhet (103§). Till de avdragbara kostnaderna hör t.ex. fester och friluftaktivitet för personal, förhandlingskostnader med myndigheter och verksamhetsgranskare, presenter, resor (om 75% består av förhandlingar, skolning, mässor eller liknande), bygge av eget kontor eller produktionsbyggnad, samt representationsbastu eller stuga. Förhandlingskostnader består oftast av mindre summor för t.ex. kaffe eller liten lunch och dessa är i sin helhet

avdragbara. Representationskostnader består oftast av t.ex. middagar och är bara till hälften avdragbara. (Heiskala 2012, s. 18-20)

Det finns också en del kostnader som inte får dras av som t.ex. inget som inte har med själva verksamheten att göra men även motion på arbetsplatsen, fritidsresor och mer än en alkoholdryck vid förhandlingar på en restaurang. Det finns även kostnader som genast kan grupperas som skattefria eftersom de inte berörs av moms och därför får man inga avdrag för dem, men behöver heller ej betala. Till dessa hör bl.a. räntor på lån, bankkostnader, myndighetskostnader, dröjsmålsränta, byggnadslov, byggherrsförsäkringar, klyvning och dess mätning, energi och vatten. För förskottsbetalningar betalas skatt för den månad då arbetet godkänns av köparen som levererad. (Heiskala 2012, s. 18-20)

4.2 Periodskattedeklaration

Skatten som skall dras av och betalas deklareras för den månad som skyldigheten uppstått, dvs. skatten periodiseras till den månad när försäljning debiterats av köparen eller när inbetalning för försäljningen kommit in (134-136§). Avdragen hänförs till den månad när tjänsten eller varan tagits emot, betalats, tagits i användning eller vid import förtullats (141§). De skatter för vilka ingen debitering skett eller inte är betalda till slutet av räkenskapsperioden hänförs till den sista kalendermånaden (142§). Deklarationen för skatter som skall betalas och dras av görs genom en periodskattedeklaration senast den andra månadens 12te dag efter skatteperiodens slut. Samma dag är även betalningsdagen för skatterna. (147§ mom1.).

Vid oklara fall gällande mervärdesbeskattning kan man be om ett förhandsbesked. Förhandsavgörandet meddelas på viss tid, högst till utgången av följande kalenderår (190§). Rättelser i periodskattedekclarationer kan göras genom att lämna in en rättelsedeklaration för perioden i fråga (191 §).

5 Omvänd mervärdesskatt inom byggbranschen i Finland

Lagdelen gällande omvänd mervärdesskatt trädde i kraft 1.4.2011 för att minska den grå ekonomin och på detta sätt effektivare få in skatteinkomster i den allt svårare ekonomiska situationen (Tannila & Auranen 2011, s. 7).

Själva systemet har varit i bruk redan en längre tid i flera olika europeiska länder, men för tillfället använder sig sju länder utöver Finland av omvänd mervärdesskatt inom branscher där grå ekonomi är rätt så allmänt. Dessa sju länder är: Belgien, Nederländerna, Tyskland, Österrike, Sverige, Ungern och Irland. Ursprungligen fick bara en del länder använda sig av omvänd mervärdesskatt med ansökan hos EU men sedan 2006 har alla länder rätt att använda sig av systemet enligt direktivet 2006/69/EY (Tannila & Auranen 2011, s.17-18). Enligt Skatteförvaltningens promemoria över omvänd mervärdesskatt från 2006 har påverkan av omvänd mervärdesskatt varit huvudsakligen positiv i och med en ökning av skatteinkomsterna. Övervakningen har blivit lättare eftersom branschen har en del av ansvaret, vilket har lett till färre skattebrott.

Eftersom systemet är nytt i Finland, finns det tillsvidare inga pålitliga undersökningar om dess inverkan på skattekringgående eller grå ekonomi överhuvudtaget. I Sverige har systemet dock varit i bruk från 1 juli 2007 och undersökningar har gjorts kring ämnet. I Sveriges Skatteverks utvärdering från 2010 konstateras det att systemet har förhindrat skattekringgående då underleverantören avdrar momsen men säljaren låter bli att betala den. Motverkan på organiserad skattebedrägeri kunde inte bevisas men samtidigt kunde Skatteverket fastställa att systemet har mer positiv inverkan än negativ. Trots de goda resultaten har systemet dock ökat företagens administrativa börda på grund av svårigheter att avgöra köparens status men i och med den skattepraxis som så småningom uppstått har förfrågningarna minskat. Skatteverket informerade och anvisade mycket beträffande bruket av systemet i början, men trots detta hittades många feltolkningar i skattegranskningar som gjordes år 2008. Redan år 2009 hade felen minskat drastiskt men detta kunde även bero på att ohederliga företag utnyttjade de oklarheter som då fanns i systemet för sin egen nytta. (Skatteverket, Sverige 2010)

I Finland har dock Rakennusteollisuus RT gjort en förfrågan (2012b) till 286 både små och stora byggföretag inom olika delar av byggbranschen, hur de anser att omvänd mervärdesskatt har påverkat grå ekonomi och deras egen verksamhet. Enligt företagen har de största bekymren orsakats av rädsla för feltolkning och de skatterisker som dessa

orsakar samt lång väntetid på återbäringarna, vilket kan leda till försvagad betalningsförmåga, därtill kommer de ökade administrativa kostnaderna. De flesta anser att systemet inkluderar bl.a. onödig byråkrati och orsakar försämrade arbetseffektivitet, men också att det inte har någon förhöjande effekt på marknaden eller minskar grå ekonomi. Företagen ansåg även att skattemyndigheternas information varit dålig och att tolkningarna av lagen är olika. De största frågorna har främst behandlat vad som hör till omvänd mervärdesbeskattning: riktas tjänsterna till fastigheten? var går gränsen mellan kontinuerligt och icke kontinuerligt byggande? Förbättringsförslag som företagen föreslog bestod främst i att förbättra informationen, att minska på följderna vid fall av feltolkning och till och med att slopa systemet.

Eftersom företagen dock ser oftast bara sin egen situation och inte helheten som skattemyndigheterna är ute efter, kan Finlands situation med påverkan av omvänd mervärdesskatt fastställas när undersökningar kring ämnet görs från en mer heltäckande synvinkel.

5.1 Definition av byggtjänst

Den huvudsakliga definitionen av byggtjänst är att tjänsten skall riktas direkt på själva fastigheten. Begreppet fastighet skall enligt Tannila och Auranen, (2011, s.24-26) som baserar sin information på mervärdesskattelagen 28§, vara ett jordområde, en byggnad, en bestående konstruktion eller en del av dessa. Maskiner, anordningar och inventarier som används för verksamhet som bedrivs på fastigheten hör inte till själva fastigheten. Om vattenområden hör till området, räknas även dessa till fastigheten. En byggnad räknas som bestående när den har en grund samt tak och väggar. Till konstruktioner hör broar, bryggor, skjul, telefon- och andra nätverk m.m. Det som är lätt att ta ner och transportera räknas inte som konstruktion, t.ex. hissar som används på byggen, staket och baracker (Tannila & Auranen 2011, s27-32). I figur 2 som jag upplagt blir fördelningen mellan det som hör till fastigheten och det som inte hör till fastigheten, synlig i en tydligare form, vilket visar hur de olika delarna skiljer sig från varandra. Det som inte hör till fastigheten är lätt att flytta och använda på andra ställen.

Fastighet	Inte fastighet
<ul style="list-style-type: none"> • Mark • Hus • Vattenområde • Bryggor och broar • Skjul • Nätverk (bl.a. telefon och el) 	<ul style="list-style-type: none"> • Staket • Baracker • Bygghissar • Bilar • Maskiner för tillverkning

Figur 2. Definition av skillnaden mellan fastighet och lös egendom.

Försäljning av virke och andra varor till byggen räknas inte som byggtjänst utan bara som försäljning, men om installation inkluderas i köpet, räknas den som byggtjänst. Om största delen av en köpt helhet består av tjänster som kan definieras som byggtjänst, räknas hela helheten till den sistnämnda (Tannila & Auranen 2011, s. 27-32). Som exempel på detta kan t.ex. tas ett företag som fått i uppgift att bygga om grönområde och gård som hör till en fastighet. Till arbetet hör bl.a. asfaltering, flyttande av jord, utformande av blomrabatter, stenläggande av gångvägar och anläggande av gräsmatta. I detta fall utgör byggtjänsterna huvudutförandet medan materialförsäljning som inkluderas i arbetet och anläggande av gräsmatta som inte i sig räknas som byggtjänst, är sidoutföranden. Eftersom de utgör en del av helheten, räknas de också som byggtjänst (Huhtala & Sorvanto 2011, s. 80).

För att faktureringen och beskattningen skall gå rätt till, måste både köparen och säljaren veta vad som egentligen räknas som byggtjänst. Det är denna fråga som orsakar mest problem i tillämpningen av lagen och kan leda till feltolkningar. En del byggtjänster kan genast kategoriseras som oklara fall, på dessa tillämpas omvänd mervärdesskatt i vissa situationer, beroende på tillvägagångssättet. Allmänt sagt är allt byggande och all renovering byggtjänst. Inom detta område finns dock många olika tjänster som inte räknas som byggtjänst. Enligt skatteförvaltningens anvisning över omvänd momsskyldighet inom byggbranschen (2012a) delas tjänsterna upp bl.a. enligt de punkter som ses i figur 6 som jag gjort för att tydliggöra skillnaderna.

Byggtjänst	Inte byggtjänst
<ul style="list-style-type: none"> • Husbygge • Grunden • Byggnadstekniska arbeten • Arbeten gällande värme, vatten, hissar och luftkonditionering • Ändring och utvidgning • Renovering och sanering av hus • Jord- och vattenbygge • Arbeta som möjliggör bygge/reparation • Infrabygge • Uthyrning av arbetskraft till byggen 	<ul style="list-style-type: none"> • Omskötsel och plantering av grönområden • Fastighetsomskötsel • Planering och övervakning av byggen • Uthyrning av byggmaskiner utan chafför • Små installeringar • Transport av byggnadsavfall • Nedhuggning av träd • Trafikmärken, plogning och sandning av vägar • Lyft av element • Byggnadstjänst som staten köper

Figur 6. Skillnaden mellan byggtjänst och icke-byggtjänst (Skatteverket 2012a).

Som bilden ovan visar, är det inte alltid lätt att definiera vad byggtjänst egentligen är och skillnaden mellan vissa tjänster kan vara rätt så liten. För de olika delarna som räknas till byggtjänst finns det oftast mindre delar eller arbeten inkluderade. Till grundarbete hör bl.a. mätning, grävning, borrhning, pålning, dränering och asfaltering. Byggnadstekniska arbeten består främst av t.ex. rivning, installering, målning, plåtläggning, gjutning och städning. Gällande energi, vatten, värme, luftkonditionering och hissar, räknas även arbeten som har med maskiner kopplade till dessa, till byggtjänst. Renovering och sanering av hus kan antingen innebära totalrenovering eller i mindre skala, som t.ex. installering av ett nytt kök med maskiner. Till jord- och vattenbyggande hör t.ex. golfbanor, broar, muddring och farleder. Infrabygge i sin tur går ut på att möjliggöra transport genom att bygga vägar, broar, tunnlar, järnvägar, rör samt brytning av sten. Arbeta som görs för att möjliggöra bygge eller reparation hör ofta utöver trädfällning till något av de ovannämnda, men t.ex. vid eldsvåda, måste huset eller lägenheten städas och rengöras från sot innan reparationer kan påbörjas.

De delar som inte hör till byggtjänst består också av mindre element och för att klargöra dem, går jag noggrannare in på dem. Gränsen för skötsel och plantering av grönområden kan vara en svår fråga eftersom större ändringar i ett grönområde redan kan tolkas som jordbygge och på detta sätt räknas till byggtjänst. Fastighetsskötsel, t.ex. service av

maskiner som hör till fastigheten, räknas inte som byggtjänst. Eftersom planering och övervakning av byggen inte direkt räknas som byggnadsarbete, räknas dessa inte som byggtjänst. Som planering och övervakning räknas bl.a. arkitekt-, konsulterings- och ledarverksamhet. Uthyrning av tjänst utan chaufför hör inte till byggtjänst eftersom det räknas bara som försäljning och företaget inte är i direkt kontakt med själva byggandet som hyresföretaget håller på med. Små installeringar som t.ex. installering av kylskåp i samband med byggnadsköp är inte byggtjänst. Transportering av byggnadsavfall räknas som transporttjänst. Fällning av träd räknas inte som byggtjänst med undantag för nybyggen, vilket innebär att det görs för att möjliggöra byggande. Uppställande av trafikmärken samt plogning och sandning av vägar räknas som skötsel och kräver inget byggande. Element till hus räknas som försäljning av varor (Heiskala 2012, s.14-15). Även om bilen som transporterar elementen har en egen lyftkran och lyfter ner dem på bygget räknas det inte som byggtjänst. Om bilen också lyfter elementen på plats, räknas det dock som byggtjänst, men senast när det byggande företaget eller en underleverantör lyfter elementen på plats, räknas det som byggtjänst. (Huhtala & Sorvanto 2011, s.59)

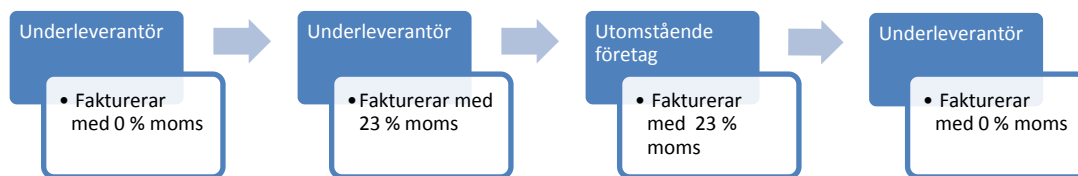
Det finns en del fall som är svåra att tolka. Till dessa hör t.ex. försäljning av betong, blåsull och grus. Enligt Tannila och Auranen (2011, s. 33) räknas försäljning av betong inte i sig själv som byggtjänst, men om den vid gjutning direkt från betongbilen pumpas in i formen, räknas det som byggtjänst. Blåsull räknas till inköp av varor om det bara hämtas till bygget men om det samtidigt blåses på plats av samma företag, räknas det som byggtjänst. Grus som hämtas på plats för att användas i bygget räknas även som försäljning om samma företag inte också sprider ut det. Huhtala och Sorvanto beskriver skillnaden som liten men betydande; varutransport till själva bygget räknas inte som byggtjänst, men flyttning av byggmaterial på bygget med byggmaskin räknas som byggtjänst (2011, s.59). Baracker är en annan sak som orsakar oklarheter i tolkningen. Som sagt räknas baracker inte till byggverk eftersom de är transportabla, på dessa tillämpas inte omvänd moms. Enligt Huhtala och Sorvanto (2011, s. 46) görs dock undantag om baracken stått på samma ställe i över fem år, efter vilket den tolkas som en stadigvarande konstruktion. Det kan t.ex. vara frågan om baracker som används vid skolor som extra klassrum.

5.2 Definition av köparen och dennas ställning

För att den omvända mervärdesskatten skall tillämpas krävs det vissa egenskaper av både köparen och säljaren men framför allt av köparen. Båda skall vara momsskyldiga och registrerade som sådana. Mervärdesskattelagen §8c stadgar även att företag med omsättning under 8500 €/år inte är momsskyldiga, vilket betyder att det lönar sig att kontrollera små företag innan köpet äger rum. Paragrafen stadgar även att försäljningen skall ske i Finland och skall gälla en finländsk fastighet. Enligt Tannila och Auranen (2011, s. 42-46) som baserar sig på mervärdesskattelagen, tillämpas omvänd moms på köpare som sysslar med byggtjänst annat än tillfälligt och bygger för eget bruk för försäljning. Omvänd moms tillämpas även på den som säljer byggtjänsten vidare till nämnda köpare och fungerar alltså som mellanhand. Om köparen håller på med detta bara då och då, tillämpas omvänd moms inte. Det räcker dock att företaget även i liten grad sysslar med byggnadstjänst som kan tolkas som kontinuerlig för att hamna inom verkan för den omvända momsen.

Gränsen mellan tillfällig och kontinuerlig försäljning är ibland rätt så oklar. Ett enstaka byggnadsprojekt som varar en kort period räknas inte som kontinuerligt men ett längre projekt klassificeras som byggtjänst. Någon specifik gräns finns inte för vad som är kontinuerligt och vad som är en kort period, men ett projekt som varar i över ett år kan redan räknas som kontinuerligt och därför som byggtjänst som ger köparens status. Överlag är de finansiella intressena inte lika viktiga som tid och kontinuitet vid avgörande om tjänsten är byggnadstjänst eller ej. En del företagare kan lätt hamna i situationer då den omvända skattskyldigheten inte är lika entydig, t.ex. då en lantbrukare som har ett momspliktigt företag utöver sitt egentliga arbete gör grävjobb åt andra. Då han senare vill låta reparera sin ladugård, uppfyller han köparens krav och därför bör få en faktura utan moms. (Tannila & Auranen 2011, s.45-51)

Omvänd mervärdesskatt tillämpas också vid fall då ett företag som normalt inte sysslar med byggtjänst och inte har köparens status, inkluderas i leverantörskedjan. Ett exempel på detta kan vara om en underleverantör köper en tjänst som inte räknas som byggtjänst och sedan säljer den vidare till en annan underleverantör. Detta görs för att det inte skall komma annan verksamhet än byggnadsverksamhet med i underleverantörskedjorna. Om underleverantörskedjan bryts av annan verksamhet, är det lättare att kringgå skatter eftersom det blir svårare att följa kedjan av underleverantörer. (Tannila & Auranen 2011, s 43-46)

Figur 7. Exempel på hur leverantörskedjan bryts när utomstående företag som fakturerar med moms inkluderas i leverantörskedjan.

Som exemplet jag upplagt ovan visar, orsakar brytningen av leverantörskedjan svårigheter att följa kedjan till slut. Detta gör det lättare för den underleverantör som befinner sig före brytningen att kringgå skatter. I exemplet säljer den första underleverantören byggtjänst till en annan underleverantör med köparens ställning. Nästa underleverantör säljer en byggtjänst till ett företag som inte sysslar med byggtjänst som t.ex. anläggande av grönområden och därför sker faktureringen med 23 % moms. Detta utomstående företag säljer sin tjänst till en underleverantör med 23 % moms eftersom det inte är frågan om byggtjänst medan underleverantören som köpt tjänsten fakturerar följande underleverantör utan moms.

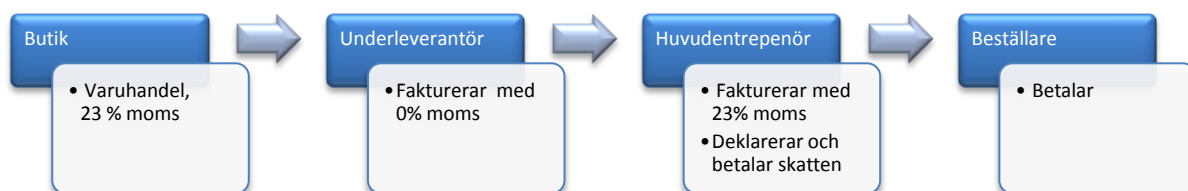
Köparens ställning kan ändras i vardera riktningen vid något skede i verksamheten. Detta kan ske om företaget går över från att sälja byggtjänst till att bara sälja varor, då mister denne sin status som köpare och omvänd moms används inte mer. I den andra riktningen kan det gå när ett företag som håller på med byggtjänster bara tillfälligt har ett projekt som varar en längre tid, då hamnar det inom kategorin omvänd moms och företaget får köparens status. På dessa grunder är det viktigt för försäljaren ta reda på om köparen uppfyller kraven för bruket av omvänd moms. (Huhtala & Sorvanto 2011, s. 96-99)

Redan vid uppläggning av offert och senast vid avtal för bygge vore det säkrast att inkludera köparens försäkran om sin status och en utredning av hur parterna skall gå till väga om skatteverket tolkar situationen på ett annat sätt. Att inkludera ett villkor om att byggnadsentreprenören betalar tillbaka felaktig moms om skatteverket inte är av samma åsikt, vore även att rekommendera. Ett villkor om att säljaren kan fakturera moms i efterhand försäkrar även att behandlingen av skatter rättas till vid feltolkning. Även vid beställning är det viktigt att köparens ställning är nämnd. (Huhtala & Sorvanto 2011, s. 168-169)

5.3 Omvänd mervärdesskatt

Traditionellt fakturerar säljaren köparen på priset, inkluderat med moms som säljaren sedan deklarerar och betalar till skattemyndigheterna. Den omvända mervärdesskatten fungerar tvärtom. På stora byggen är underleverantörskedjan ofta mycket lång och på grund av detta kan det ofta bland mindre företag ske kringgående av skatter utan att huvudentreprenören har en aning om det. Underleverantörerna kan låta bli att deklarerar sin moms för försäljning men göra det för inköp för att få skatteåterbäring. För att motarbeta kringgående av skatter har ansvaret av deklarering och betalning av skatter förflyttats till huvudentreprenören, dvs. köparen. (Huhtala & Sorvanto 2011, s 32) Detta minskar risken för skattebrott eftersom summorna är större, vilket leder till allvarigare följder vid fall av kringgående av skatter. Huvudentreprenörerna är oftast större företag, vilka sköter sin beskattning mera samvetsgrant. (Tannila & Auranen 2011, s. 7) Systemet med omvänd mervärdesskatt fungerar långt likadant som försäljning och inköp till och från andra EU-länder eftersom ansvaret av deklarering av moms ligger även då på köparen (Skatteverket 2012c).

Konkret går faktureringen längs leverantörskedjan utan moms. Underleverantörerna fakturerar varandra utan moms samt den underleverantör som fakturerar huvudentreprenören. Huvudentreprenören fakturerar slutligen kunden med 23 % mervärdesskatt och deklarerar momsen både för försäljning och inköp. (Tannila & Auranen 2011, s.12)

Figur 8. Kedjan av fakturering med tillämpning av omvänd mervärdesskatt (Huhtala 2011, s. 35).

Figuren 8 visar att köparens ställning har en stor roll i kedjan av fakturering. Som figuren visar, köper underleverantören först material för arbetet, vilket inkluderar moms eftersom köp av varor inte räknas som byggtjänst. Efter att underleverantören slutfört sitt arbete för

huvudentreprenören, fakturerar underleverantören det överenskomna priset med 0 % moms eftersom huvudentreprenören har köparens ställning och försäljningen består av byggtjänst. När hela arbetet är färdigt, fakturerar huvudentreprenören beställaren som antingen kan vara en privatperson eller ett företag utan köparens ställning, vilket betyder att priset faktureras med moms även om det är frågan om försäljning av byggtjänst. Nyckelpunkten i detta fall är att köparen inte sysslar med byggtjänst eller är en privatperson för vilken det inte är möjligt att ha köparens ställning. Huvudentreprenören deklarerar både momsen på försäljningen och räknar ut momsen på inköpet för byggtjänst och deklarerar också denna. Om beställaren är ett företag och köpet av tjänsten hör till kategorin avdragbar verksamhet, får beställaren dra av momsen för inköpet.

En positiv inverkan på minskningen av den gråa ekonomin beror långt på hur köparen känner till lagen och sin ställning som köpare, samt om köparen reagerar på felaktiga fakturor. För köparen är det vid oklara fall säkrast att få fakturan med omvänd moms medan det för säljaren är säkrare att fakturera med moms. För köparen är det säkrare att få fakturan utan moms eftersom den innebär en mindre skatterisk i och med att köparen inte måste betala onödiga skatter, vilka är svåra att få tillbaka som återbäring om skattemyndigheterna tolkar situationen på ett annat sätt. För säljaren är det säkrare att fakturera med moms eftersom denna vid feltolkning måste betala de obetalda skatterna och förseningsavgifter om denna fakturerat utan moms. Vid oklara fall är det säkrast att be om ett förhandsbesked av skattemyndigheterna. (Huhtala & Sorvanto 2011, s. 20)

Den nya lagen har dock sina svagheter och kan leda till nya sätt att kringgå skatter. I och med mervärdesskattelagen har alla företag deklarationsskyldighet, vilket betyder att även om ingen försäljning eller inget inköp gjorts, måste det trots allt deklarerars, vilket minskar skattekringgående. Risken att mista större skatteinkomster ökar dock om huvudentreprenören inte betalar eller inte kan betala skatterna för hela leverantörskedjan, vilket ökar risken för grövre skattebrott. En annan svaghet är att lagen inte sträcker sig till alla tjänster, där skattekringgående är allmänt. (Huhtala & Sorvanto 2011, s. 21-23)

5.4 Byggtjänst för eget bruk

Att bygga för eget bruk är rätt så vanligt vid bygge eller renovering av egna kontorsutrymmen eller lager. En del huvudentreprenörer håller även på med köp av fastigheter för sanering, renoverar dem och säljer dem sedan vidare.

Eftersom byggtjänster som huvudentreprenören köpt för eget bruk av utomstående berörs av den omvända mervärdesskatten, måste entreprenören först deklarerar och betala moms. Samtidigt får denne dock även dra av skatten eftersom byggtjänster som köpts för eget bruk är avdragbara. Slutligen skall huvudentreprenören dessutom betala moms för eget bruk för inköpet. Alternativt kan entreprenören låta bli att både avdra skatten och räkna den till grund för skatten på eget bruk, vilket ger samma resultat. (Huhtala & Sorvanto 2011, s. 114-115)

Grunden för skatt för tillverkning till eget bruk räknas enligt följande:

+ Direkta kostnader (t.ex. material som köpts av utomstående, planering, löner, underleverantörer)

- Kostnader som inte hör till skattegrunden (t.ex. kostnader för aktieförsäljning, finansieringskostnader, den finansierande bankens avgift)

+ Indirekta kostnader (består av direkta kostnader och en beräknad andel av fasta kostnader och avskrivningar)

= Skattegrund av vilken 23% betalas skatt

De indirekta kostnaderna består bl.a. av administrationskostnader, projektledning, löner för lagerpersonal, fastighetskostnader och undersökningar. Dessa kostnader delas upp på de olika byggnadsprojekten. Oftast ligger de indirekta kostnaderna på 4-7% men dessa räknas årligen av företagen så att de indirekta kostnaderna delas på totalantalet byggprojekt. (Heiskala 2012, s. 22-25) Om en fastighet säljs innan den tas i eget bruk och entreprenören utfört egen byggtjänst för fastigheten, tillämpas inte moms för eget bruk om lönekostnaderna och arbetsgivaravgifterna inte överstiger 50 000€ och om näringsidkaren inte har sålt byggtjänst till utomstående under byggandet. (Huhtala & Sorvanto 2011, s. 112-113) Enligt mervärdesskattelagen uppstår skyldighet att betala mervärdesskatt för eget bruk när byggtjänsten är färdig eller om vederlag betalats innan byggtjänsten slutförts (16§).

Om flera företag bygger tillsammans kan dessa grunda ett konsortium, dvs. en grupp som arbetar tillsammans, förutsatt att alla har lika många aktier och alla deltar i bygget. Om alla dessa krav uppfylls, förverkligas beskattningen enligt eget bruk. (Heiskala 2012, s. 22-25) I och med konsortiet, är det även allmänt att samtidigt grunda en skatteskyldighetsgrupp. Gruppen grundas av minst två företag genom en ansökan till skatteverket. För att kunna grunda en skatteskyldighetsgrupp måste företagen ha nära finansiella och administrativa förhållanden. För gruppen görs en gemensam deklaration angående försäljning och inköp gällande just de specifika arbeten som görs tillsammans, för de övriga gör företagen individuellt. (Huhtala & Sorvanto 2011, s. 129-138)

5.5 Ekonomisk administration med tillämpning av omvänd moms

Den ekonomiska administrationens olika delar påverkas av den omvända mervärdesskatten. Till dessa delar hör bland annat bokföringen, kassaflödet, faktureringen och periodskattedeklarationen. För att kunna tillämpa omvänd mervärdesskatt i praktiken är det viktigt att ha åtminstone baskunskapen i dessa delar.

5.5.1 Momsbokföring

I och med den omvända mervärdesskatten kräver faktureringen en viss noggrannhet eftersom köparens ställning inte alltid är självklar. Förutsatt att köparen uppfyller kraven för sin status, skall skatten och skattegrunden inte vara med i fakturan. Grunden för skattefrihet skall dock vara nämnd så att tjänsten kan uppskattas som byggtjänst. (Tannila & Auranen 2011, s. 78-80)

För att bättre förstå både kassaflödet (dvs. hur pengarna rör sig ut och in i företaget) och behandlingen av momsen i bokföringen är det viktigt att veta en del om bokföring. Därför går vi ytligt igenom grunderna i bokföring. Oftast används dubbelbokföring, dvs. händelsen har ett ursprung och ett mål, vilka anges som konton i bokföringen. Ett konto är delat i två delar; debet och kredit. Debet berättar hur pengarna används dvs. om pengar kommer in på bankkonto, bokförs det på debetsidan av bankkontot. Kredit visar varifrån pengarna kommer och bokförs då på andra sidan av kontot, kredit som beskriver insättningen på bankkontot bäst. (Tomperi 2001, s.17)

	Bankkonto			Försäljning			
debet	200				200 kredit		

Figur 9. Exempel på en händelse då en vara säljs.

Moms betalas för försäljning av momsbelagd verksamhet, vilket gäller för största delen av alla företag. När mervärdesskatten kommer med i bokföringen, behövs ytterligare ett konto för en händelse. I och med försäljning riktas momsens del till kontot som kan kallas ”momsskuld för försäljning” och vid inköp till ”momsfordran för inköp”. På detta sätt är det sedan lätt att räkna ut, hur mycket moms som skall deklarerats och betalas eller ansökas om som återbäring. I exemplet nedan ser vi hur hela summan riktas på bankkontot medan själva kostnaden eller inkomsten riktas till sitt eget konto och momsen skilt.

Inköp							
Bankkonto			Inköp 23%			Momsfordran	
	123		100			23	
Försäljning							
Bankkonto			Försäljning 23%			Momsskuld frösaljn.	
369				300			69

Figur 10. Exempel på momsbokföring både vid inköp och försäljning av varor.

I slutet av månaden räknar man ut momsen som skall betalas genom att nolla de båda momskontona. Skillnaden mellan dessa blir antingen den moms som skall betalas eller den som skall fås som återbäring. Exemplet nedan visar hur momskontona avslutas.

Momsfordran			Momsskuld försäljn.			Moms att betala		
23				69		23	69	
						23	69	
						46		
						69	69	

Bild 11. Exempel på avslutning av momskonton då skillnaden mellan avdrag och moms som skall betalas räknas ut.

Som exemplet ovan visar, blir skillnaden mellan momsskulden och fordringen 46, vilket betyder att den moms som skall deklarerats och betalas är 46 (Tomperi 2001, s.66-68). Momsbokföringen sker på samma sätt för den omvända mervärdesskattens del med små undantag. När en underleverantör säljer en byggtjänst till huvudentreprenören med en faktura utan moms, bokförs den normalt på två konton utan moms t.ex. bankkontot och ett konto som heter ”såld byggtjänst 0 % “. Aningen mer invecklat blir det vid köp av byggtjänst då det behövs fyra olika konton. Priset på köpet bokförs utan moms på bankkontots kredit-sida eftersom fakturan är momsfri. Samma summa bokförs även t.ex. på kontot ”inköpta byggtjänster”. Utöver dessa måste momsen dock behandlas i bokföringen genom att föra in den på konton som t.ex. ”momsskuld för byggtjänst” och ”momsfordran för inköp” eftersom företaget har ansvaret att både räkna ut och deklarerar momsen för dem. Detta betyder att även om momsen senare måste deklarerats i skattedeklarationen, får inköpet också dras av. Om inköpet inte berättigar till avdrag, bokförs momsen istället från momsfordring till inköpta byggtjänster. Icke avdragbara kostnader behandlas i kapitel 4.1 ”Avdrag av kostnader”. Exemplet nedan visar hur bokföringen ser ut i praktiken. (Bokföringsnämnden 2000)

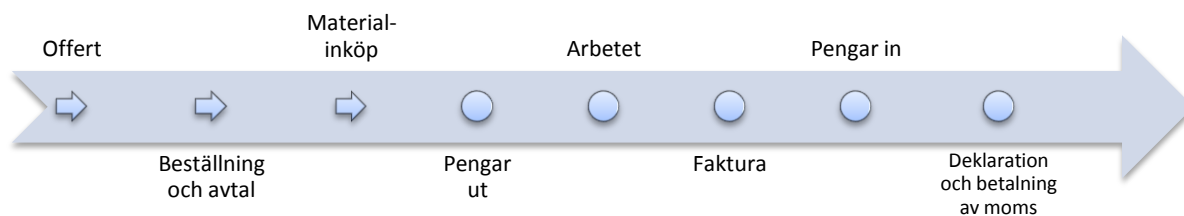
Försäljning av byggnadstjänst (t.ex. underleverantör säljer till huvudleverantör)							
Bank		Såld byggtjänst. 0%					
5000			5000				
Köpt byggnadstjänst (t.ex. huvudentreprenör köper av underleverantör)							
Bank		Momsskuld för byggtjänst		Momsfordran för inköp		Köpt byggtjänst	
	5000		1150	1150		5000	
Köpt byggtjänst, icke avdragbar							
Bank		Momsskuld för byggtjänst		Köpt byggtjänst			
	5000		1150	6150			

Bild 12. Exempel på omvänd momsbokföring vid försäljning och inköp av byggtjänst utan moms.

Enligt Heiskala (2012, s. 56-59) rekommenderas i bokföringen nettometoden dvs. inkomster och inköp på egna konton utan moms, de kommer på sina egna konton som momsskuld och fordran. Oftast bokförs fakturor enligt kassapprincipen dvs. fakturan bokförs till den månad som den gäller, vilket betyder att händelsen bokförs då betalning skett. Senast vid bokslutet ändras metoden dock till prestationsmetoden som gäller när varan eller tjänsten mottagits. Ett exempel på dessa är att fakturan skickats till kunden i februari men betalningen sker först i mars, enligt kassapprincipen bokförs händelsen till mars eftersom betalningen kommit då. Vid bokföring enligt prestationsprincipen bokförs händelsen till februari eftersom varan överlåtits redan i februari. Vid bokslutet periodiseras momsskulden eller fordran som passiv (skuld som skall betalas) eller aktiv resultatreglering (fordran som fås nästa räkenskapsperiod). Skatten på de fakturor som inte ännu har skickats och de som inte ännu har betalats riktas till sista månaden i räkenskapsperioden. De arbeten som inte ännu blivit klara noteras först när tjänsten officiellt överlåtits.

5.5.2 Kassaflödet

Kassaflödet visar hur pengarna rör sig ut och in i företaget under en viss tid. Figuren nedan visar hur kassaflödet beter sig under ett byggprojekt.

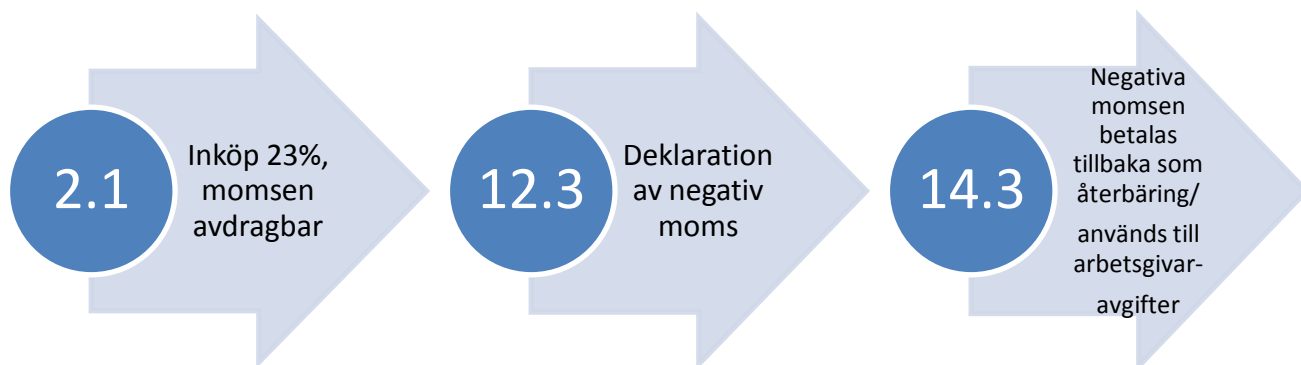

Figur 13. Kassaflödet, dvs. rörelsen av pengar under ett byggprojekt.

Som figuren som jag framställt ovan visar, rör sig inte pengar vid varje skede av byggprojektet. Pengar rör sig egentligen först när det byggande företaget köper material för arbetet. Undantag sker om företaget och beställaren har kommit överens om en förskottsbetalning för arbetet, vilket betyder att deklARATION och betalning av skatter sker i flera skeden under arbetet och deklARATIONEN görs för den månaden när den delen av leveransen gjorts som betalningen berör. En del projekt kan delas upp i flera delar, vilka faktureras skilt men i detta exempel görs hela arbetet före faktureringen. Fakturan är oftast 14 eller 30 dagar netto, dvs. kunden har 14 eller 30 dagar på sig att betala fakturan efter att den skickats. Det tar alltså ca 14 dagar innan pengar kommer in i företaget. SkattedeKLARATIONEN görs senast en månad och tolv dagar efter den månadens slut, inom vilken tjänsten överlåtits. Företaget har alltså i varje fall tillgång till skattepengarna i över en månad, beroende på när tjänsten överlåtits. Skattebeloppet beror dock på om företaget agerar som huvudentreprenör eller som underleverantör. Huvudentreprenören fakturerar mest med moms och får mindre fakturor med moms, vilket betyder att denne deklarerar mer skatt att betala än avdragbar skatt. Underleverantörer däremot deklarerar mer avdragbar skatt än betalbar skatt eftersom de oftast köper materialen med moms men fakturerar huvudentreprenören utan moms.

Enligt Tannila och Auranen (2011, s. 84-85) kan den omvända momsen ha en negativ eller en positiv inverkan på kassaflödet, beroende på om företaget är huvudentreprenör eller underleverantör. Eftersom underleverantörer fakturerar huvudentreprenören utan moms, minskar skatten som skall betalas och därför kan det ofta leda till negativ mervärdesskatt,

vilket betyder att denna används till betalning av arbetsgivaravgifter eller betalas tillbaka som återbäring oftast genast efter behandling, dvs. ett par dagar efter den 12e dagen. (Skatteverket 2012b) Tannila och Auranen (2011, s. 84-85) fortsätter att som följd av detta kan skattemyndigheterna kräva en utredning över den negativa momsen, vilket betyder att pengarna inte är användbara ytterligare under ca de två veckor som skattemyndigheterna behandlar ärendet. En situation som denna leder till att underleverantören måste finansiera sin verksamhet med egna resurser. Detta har en negativ effekt på kassaflödet.

Figur 14. Tidslinje över betalningstiden för återbäring av negativ moms.

För huvudentreprenören är inverkan motvändig och effekten på kassaflödet oftast positiv. Huvudentreprenören fakturerar oftast med moms och får inköpsfakturer utan moms. Företaget deklarerar både försäljningens moms och de möjliga inköpsens moms men eftersom deklARATION och betalning måste göras först en månad och tolv dagar efter att betalningen kommit in för försäljningen, kan huvudentreprenören under den tiden finansiera sin verksamhet med dessa pengar.

5.5.3 Fakturering

Fakturan med omvänd mervärdesskatt kräver vissa punkter utöver de som mervärdesskattelagen stadgar för en faktura, vilka kan ses på sida 5 i detta arbete. Fakturan skall utöver den sedvanliga informationen inkludera: ingen moms, köparens momsnummer, uppgift om att köparen är momsskyldig och grunden för köparens momsskyldighet. Ett exempel på detta är: *MomsL 8c§. I inrikeshandeln är en finländsk köparens momsnummer FO-numret* (Skatteverket 2012a).

Vid omvänd mervärdesskatt blir det mindre att dra av eftersom de fakturor som kommit med omvänd moms inte har något att dra av. Om det trots detta kommer en felaktig faktura med mervärdesskatt, skall köparen be om en korrigerad faktura och inte själv dra av skatten. Om köparen inte vet eller inte kan veta att fakturan är felaktig, kan denne dra av skatten. Köparen har då agerat i god tro, eftersom köparen inte visste om att säljaren inte följde lagen. (Heiskala 2012, s. 40)

Eftersom försäljaren bär ansvaret för fakturans rättsenlighet bär han ansvaret om det vid skattegranskning hittas felaktigheter i faktureringen. Felaktigheter leder oftast till skattepålagor och förseningsavgifter för odeklarerade skatter. För köparen är det även viktigt att försäljaren formulerar fakturan korrekt eftersom om köparen betalar för mycket skatt kan det senare vara svårt att få skatteåterbäring. (Tannila & Auranen 2011, s. 88-90)

Huhtala och Sorvanto (2011, s. 194-195), vilka baserar sig på mervärdesskattelagen 178 § är en förbindelse enligt vilken den som har rätt till återbäring, avstår från sin rätt till återbäring också ett sätt att undvika onödiga betalningar. Det möjliggör att lämna momsen obetald t.ex. om fakturan behandlats som momsfri även om den borde ha inkluderat moms eller om moms inkluderats utan grund. Detta förutsätter dock att köparen har gett en förbindelse och på detta sätt ger upp sin rätt till återbäring av skatten för inköpet. Denna metod är dock inte avsedd för kontinuerlig användning utan bara för specialfall, samt handlar om summor under 600€. En förbindelse måste alltid först godkännas av skattemyndigheter före den kan användas.

5.5.4 Periodskattedeklaration

Enligt skatteförvaltningens instruktioner för ifyllande av periodskattedeklaration (2012c) görs skattedeklaration för omvänd mervärdesskatt på samma periodskattedeklaration som vanlig moms. Med tanke på omvänd mervärdesskatt är punkterna 318, 307, 319 och 320 de väsentliga. På punkt 318 anmäls momsen för de köpta byggtjänsterna. Momsen räknas ut på sammanlagda värdet av de inköpta byggnadstjänsterna som omfattas av omvänd momsskyldighet. Momsbeloppet fås genom att räkna priset (exklusive moms) gånger 23%. Den del av inköpen av byggnadstjänster som är avdragbara, anmäls i punkt 307. I punkt 319 anger säljaren sammanlagda värdet av sålda byggtjänster på vilka omvänd momsskyldighet tillämpas. Köparen deklarerar dessutom det sammanlagda värdet för inköpta byggtjänster som tillämpas på omvänd momsskyldighet i punkt 320. För att

klargöra saken, köparen måste deklarerar momsen för inköpta byggnadstjänster men får också dra av den genom att fylla i avdraget i punkt 307.

Moms på inhemsk försäljning enligt skattesatserna

301	Moms på 23 %	<input type="text"/>
302	Moms på 13 %	<input type="text"/>
303	Moms på 9 %	<input type="text"/>
305	Moms på varuinköp från andra EU-länder	<input type="text"/>
306	Moms på inköp av tjänster från andra EU-länder	<input type="text"/>
318	Moms på inköp av byggtjänst fr.o.m. 1.4.2011 (omvänd skattskyldighet)	<input type="text"/>
307	Moms som ska dras av för redovisningsperioden	<input type="text"/>
Lättnad vid nedre gräns (Fyll i om du är berättigad till lättnad vid den nedre gränsen)		[Visa]
308	Moms att betala/Moms som berättigar till återbäring (-)	<input type="button" value="Beräkna"/>
309	Omsättning enligt 0-skattesats	<input type="text"/>
311	Varuförsäljning till andra EU-länder	<input type="text"/>
312	Försäljning av tjänster till andra EU-länder	<input type="text"/>
313	Varuinköp från andra EU-länder	<input type="text"/>
314	Inköp av tjänster från andra EU-länder	<input type="text"/>
319	Försäljningar av byggtjänster fr.o.m. 1.4.2011 (omvänd skattskyldighet)	<input type="text"/>
320	Inköp av byggtjänster fr.o.m. 1.4.2011 (omvänd skattskyldighet)	<input type="text"/>

Figur 15. Periodskattedeklarationen och dess delar (Skatteförvaltningen).

6 Omvänd mervärdesskatt i praktiken

Som en del av detta examensarbete och för att konkretisera den teori jag ovan gått igenom, bestämde jag mig för att göra en skrivbordsundersökning. Syftet med denna skrivbordsundersökning är att genom exempel av vissa situationer påvisa och utreda hur processen går till och hur den påverkar både själva verksamheten och kassaflödet i företaget. I denna del visar jag exempel på olika situationer med tillämpning av den omvända mervärdesskatten både ur huvudentreprenörens och ur underleverantörens synvinkel. Jag går igenom hur fakturan ser ut utan och med moms, hur beskattningen går till vid byggande för eget bruk och hur kassaflödet och bokföringen påverkas, samt hur skattedeklarationen ifylls på rätt sätt.

6.1 Offert och faktura

För offerten gäller i princip de punkter som behandlades i teorin men det vore, om möjligt, bra att redan i offerten ange om den eventuella köparen har köparens status eller inte. Om informationen inte går att få, är då ett alternativ att inkludera båda sätten i offerten så att kunden får den information som är relevant. Senast i avtalet är det viktigt att köparen bekräftar sin status som köpare eller icke köpare. Detta görs för att undgå skatterisker och för att vid problemfall kunna se, vem som har vilken status. När en underleverantör ger offert och gör upp avtal med huvudentreprenören, kan man i de flesta fall anta att huvudentreprenören har köparens status och därför skall offert ges utan moms. När huvudentreprenören ger offert och gör upp avtal är det tvärtom ofta så att köparen inte har köparens status, eftersom köparen ofta är antingen en privatperson eller ett företag som inte sysslar med byggtjänster. På grund av detta görs offerter och avtal med mervärdesskatt.

Fakturan för en underleverantör och en huvudentreprenör ser likadana ut med undantag för mervärdesskatten och hur denna noteras. Utöver den obligatoriska information som mervärdesskattelagen stadgar, brukar fakturor överlag även innehålla information om dröjsmålsränta, vanligen 8 %, betalningsvillkor, vanligen 14 eller 30 dagar netto, men i mina exempel är betalningstiden alltid 14 dagar netto. Naturligtvis inkluderas även bankuppgifter om vilken eller vilka banker företaget använder, samt kontonummer både i IBAN och BIC. Referensnumret är även en viktig information för att bättre kunna

identifiera betalningen. Det är obligatoriskt att ange varumängden, vilket för kunden underlättar identifiering av varorna och visar prisdistributionen mellan varor och tjänster.

I exemplet föreställs att Huvudentreprenör Ab säljer byggtjänst som omfattar murande av grunden till ett egnahemshus, till ett företag som inte sysslar med byggtjänst, Beställare Ab. Arbetet pågår 75 timmar och kostar 38€/h (2850€ sammanlagt), produkter som behövs för murandet är 600st murblock á 5,60€ (3360€ sammanlagt) och murcement 1000kg, som kommer i en stor säck, 141,50€. Det sammanlagda priset blir 6351,50€ utan moms, men eftersom huvudentreprenören säljer tjänsten till ett företag som inte sysslar med byggtjänst, skall även moms inkluderas i priset. Därför lägger vi till momsen genom att först ta det momsfria priset gånger skattesatsen 23 %, vilket blir 1460, 85€ och sedan adderar vi till det momsfria priset, vilket blir 7812,35€. Med huvudentreprenören görs fakturan på normalt sätt med skatten inkluderad i priset. Ett exempel på fakturan och en mera konkret bild finns på bilaga 1.

I detta exempel föreställs det att Underleverantör Ab säljer byggtjänst som består av elarbete till Huvudentreprenör Ab på vars bygge arbetet gjorts. Arbetet består av 80h arbete med pris 38€/h (sammanlagt 3040€), mindre produkter för arbetet som t.ex. portar eller klämmor, 120st med pris 5,60€/st. (sammanlagt 672€) och 250 meter elledning med priset 3,48€/m (sammanlagt 870€). Alla dessa blir sammanlagt 4582€. Eftersom Huvudentreprenör Ab har köparens status, inkluderas inte momsen i priset och därför blir slutsumman för fakturan 4582€. Skattesatsen måste dock nämnas som 0 % och då blir även skatteandelen som nämns i fakturan 0€. Utöver detta måste på fakturan nämnas att köparen är momsskyldig samt grunden för momsskyldigheten, samt momsnummer, vilket sker lättast genom att hänvisa till mervärdesskattelagen 8c§ och nämna att momsnumret är det samma som FO-numret. Ett mera konkret exempel på fakturan med omvänd mervärdesskatt kan fås genom att se bilaga 2.

6.2 Omvänd mervärdesbeskattning av eget bruk

Oftast kopplas omvänd mervärdesbeskattning av eget bruk ihop med grundentreprenad, men även med bygge av egna kontorsutrymmen och lager. Eftersom byggande för eget bruk är avdragbar verksamhet, fås mervärdesskatt för inköp av byggnadstjänster och material av utomstående avdras. Dock eftersom huvudentreprenören har köparens status,

tillämpas omvänd mervärdesskatt på de köpta tjänsterna. För att demonstrera hur beskattningen går till, bygger vi upp ett exempel.

Huvudentreprenör Ab bygger ett litet kontor åt sig själv och tar det i bruk för verksamhet som berättigar till avdrag. Arbetet görs främst med byggtjänster som köpts av underleverantörer, vilket betyder att inga direkta lönekostnader riktas på arbetet. De direkta kostnaderna som består av köpta byggnadstjänster är 405 000€, vilka inte inkluderar moms, eftersom omvänd moms tillämpas. Av denna summa är 5000€ räntekostnader för lån som tagits för byggandet och dessa hör inte till skattegrunden och därför dras de bort från de direkta kostnaderna. De indirekta kostnaderna är i Huvudentreprenör Ab 5 %, vilket betyder att för detta byggnadsprojekt är de indirekta kostnaderna 20 000€. Eftersom de köpta byggnadstjänsterna faller inom omvända momsens gränser, skall Huvudentreprenör Ab räkna ut momsen 23 % för tjänsterna, vilket blir 92 000€. Denna summa skall entreprenören deklarera som köpta byggnadstjänster men samtidigt dra av samma summa, vilket betyder att summan för de direkta kostnaderna inte ändras. För att få reda på den slutliga skatten för eget bruk, tar vi och räknar ut den enligt den formel som givits i teoridelen.

Direkta kostnader:	405 000€
--------------------	----------

Kostnader som inte hör till skattegrunden:	- 5000€
--	---------

Indirekta kostnader:	+ 20 000€
----------------------	-----------

Skattegrunden:	= 420 000€
----------------	------------

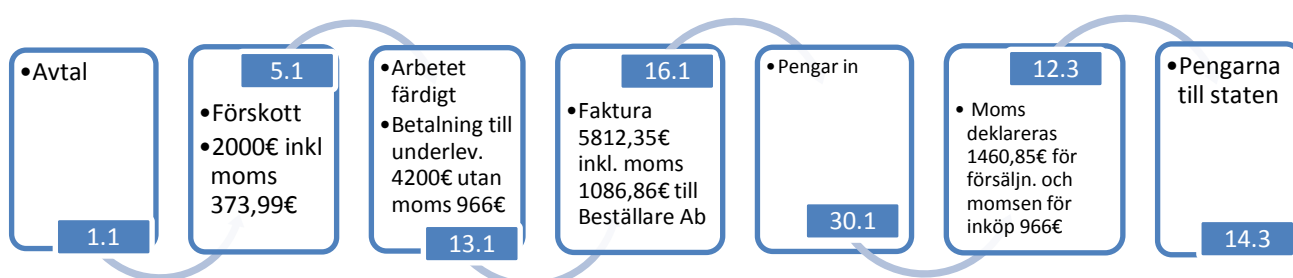
Skattegrunden gånger 23 %	= 96 600€
---------------------------	-----------

Momsen för eget bruk blir alltså 96 600€, vilket deklareras enligt skatteförvaltningens periodskattedeklarationsanvisning som moms för försäljning 23 % i periodskattedeklarationen.

6.3 Kassaflödet

Kassaflödet betar sig aningen olika beroende på om företaget är huvudentreprenör eller underleverantör, speciellt gällande mervärdesskatten. I detta exempel visas hur kassaflödet betar sig under ett byggprojekt för både huvudentreprenör och underleverantör. För att göra det lättare att följa med, antar vi att båda företagen köper alla tjänster/varor från samma ställe och med en faktura. För att ytterligare göra det en aning enklare, är största delen av informationen till exemplen tagen från de tidigare exemplen med fakturorna.

Huvudentreprenör Ab har ingått avtal med Beställare Ab som inte har köparens status för att mura grunden för ett egnahemshus för 7812,35€ inklusive moms (1460,85€). Entreprenören handlar dock i detta fall främst som mellanhand och köper arbetet och materialen av en underleverantör för 4200€ utan moms eftersom köpet består av byggtjänst och huvudentreprenören regelbundet sysslar med byggtjänster och därför har köparens status. Beställare Ab betalar ett förskott på 2000 € inklusive moms, resten av summan betalas när arbetet är färdigt. Själva arbetet tar litet över en vecka, efter vilket Huvudentreprenör Ab betalar 4200€ för byggtjänsten till underleverantören som skickat en faktura utan moms.

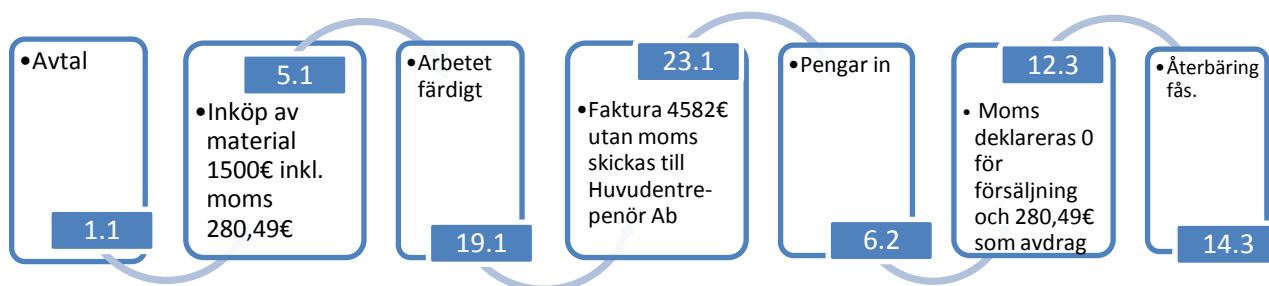

Figur 16. Tidslinje över kassaflödet hos huvudentreprenör under ett byggprojekt.

Som bilden ovan visar, skickar Huvudentreprenör Ab snart en faktura med 14 dagar netto som betalningsvillkor för den resterande summan 5 128,35€ inklusive moms. Efter två veckor kommer pengarna in på Huvudentreprenör Ab:s bankkonto. Efter en månad och tolv dagar skall Huvudentreprenör Ab senast deklarerar och betala mervärdesskatten, vilken består av momsen för försäljningen 1 460,85€ men också av momsen för inköpet av byggnadstjänsten av underleverantören. Momsen för inköpet är 4200€ x 23 %, vilket blir 966€. Eftersom inköpet dock är avdragbart, deklarerar Huvudentreprenör Ab hur mycket

denne har köpt byggtjänster samt momsen för byggtjänsten, men drar samtidigt av momsen, vilket betyder att slutsumman för betalning av skatt blir bara försäljningens moms 1 460,85€. Ett par dagar efter betalningen får staten sina pengar. Eftersom momsen för förskottsbetalningen skall deklareras för den månad den inkommit, deklareras dess moms tillsammans med den resterande summans moms. Om den blivit betald inom en annan månad, skulle momsen för den ha blivit deklarerad för den månad den inkommit. I och med förskottet kan Huvudentreprenör Ab finansiera en del av inköpet av byggtjänsten med dessa pengar. När Beställare Ab betalar fakturan för tjänsten, har Huvudentreprenör Ab möjlighet att använda dessa pengar, inklusive momsen till att vidare finansiera sin verksamhet i nästan en och en halv månad innan momsen måste betalas.

I nästa exempel säljer Underleverantör Ab till Huvudentreprenör Ab, elarbeten som utförs på ett av huvudentreprenörens byggen för 4582€ utan moms eftersom det är frågan om försäljning av byggtjänst till en köpare med köparens status. Det första underleverantören gör är att köpa material till arbetet för 1500€ inklusive moms (280,49€) från ett företag som säljer varor för elarbeten. Inköpet innehåller moms då det är frågan om inköp av varor, inte byggtjänst. Arbetet tar två veckor, efter vilket Underleverantör Ab skickar en faktura (4582€) utan moms med 14 dagar netto betalningstid till Huvudentreprenör Ab.

Figur 17. Tidslinje över kassaflödet hos underleverantör under ett byggprojekt.

Som bilden ovan visar, kommer pengarna in efter ytterligare två veckor. Eftersom tjänsten överlåtits redan i januari, deklareras momsen redan i mars även om betalningen kommit in i februari eftersom mervärdesskattelagen stadgar att skyldigheten uppstår när tjänsten överlåtits. Vid deklaration av moms deklareras ingen moms för försäljningen eftersom försäljningsfakturan är utan moms, dock skall hela summan för försäljningen deklareras. Momsen för inköp av material, 280,49€ får underleverantören dra av eftersom materialen köpts till avdragbar verksamhet. Denna summa används sedan till att betala t.ex.

arbetsgivaravgifter eller fås tillbaka som återbäring. Eftersom Underleverantör Ab inte kan fakturera för moms av försäljningen och får ofta avdrag, betyder detta att företaget måste finansiera sin verksamhet med antingen egna medel eller till och med utomstående som t.ex. lån. Som bilden ovan visar, är momsen för inköpet inte användbart från 5.1 till 14.3, över två månader.

Penningbehovet skiljer stort åt mellan huvudentreprenören och underleverantören. Medan huvudentreprenören har tillgång till momsen under en längre tid och använda den för finansiering av sin verksamhet, har denna inte lika stort pengabehov som underleverantören. Eftersom en del av underleverantörens pengar inte oftast är tillgängliga, måste denna hitta på andra sätt att finansiera sin verksamhet och har därför större penningbehov.

6.4 Omvänd momsbokföring

Bokföring av omvänd mervärdesskatt är inte egentligen så mycket annorlunda än vanlig momsbokföring men har sina egna särdrag. För att konkretisera omvänd momsbokföring, ställs upp ett par exempel. Dessa exempel baserar sig på ovan givna exempel med sin information, men bara på dem som har med byggtjänst att göra.

I första exemplet sålde Huvudentreprenör Ab byggtjänster till Beställare Ab för 7 812,35€ inklusive moms. Eftersom det är försäljning av byggtjänst till en kund utan köparens status, behandlas den som normal försäljning med moms. Hela summan förs in på debetsidan på bankkontot, den momsfria delen på creditsidan som försäljning och momsen på creditsidan som momsskuld. Huvudentreprenör Ab köpte också byggtjänster av en underleverantör för 4200€ och fick en faktura utan moms, eftersom det är frågan om inköp av byggtjänst med köparens status. Den betalda summan bokförs på creditsidan av bankkontot och på debetsidan på ett eget konto för köpta byggtjänster för direkt information vid deklaration av de köpta byggtjänsterna. Huvudentreprenör Ab räknar ut momsen av 4200€, vilket blir 966€ och bokför sedan detta på creditsidan som momsskuld för byggnadstjänst och på debetsidan på momsfordran som inköp eftersom momsen för inköpet är avdragbar, vilket betyder att skulden och avdraget tar ut varandra.

Försäljning av byggtjänst									
Bank		Försäljning 23 %		Momsskuld					
7 812,35 €			6 351,50 €		1 460,85 €				
Köpt byggtjänst									
Bank		Köpt byggtjänst		Momsskuld för byggtjänst		Momsfordran för inköp			
	4200	4200			966	966			

Bild 18. Bokföringsexempel för omvänd momsbokföring då ett företag säljer och köper byggtjänst.

I det andra exemplet sålde Underleverantör Ab byggtjänst till Huvudentreprenör Ab för 4582€ utan moms eftersom det är frågan om byggtjänst till köpare med köparens status. I detta fall är bokföringen mycket enkel, eftersom ingen moms inkluderas. Summan för försäljningen bokförs in på bankkontot på debetsidan och på creditsidan på ett eget konto för sålda byggnadstjänster med 0 % moms. Ett eget konto för sålda byggtjänster krävs för att direkt få informationen för deklarering av de sålda tjänsterna.

Försäljning av byggtjänst							
Bank		Såld byggnadstj. 0%					
4 582,00 €			4 582,00 €				

Figur 19. Exempel på bokföring av försäljning av byggtjänst med omvänd moms.

6.5 Periodskattedeklaration

Ifyllandet av periodskattedeklaration för omvänd mervärdesskatt är egentligen mycket enkelt med hjälp av instruktionerna. De viktiga punkterna är att deklarera momsen för de inköpta byggtjänsterna, avdra den del som är avdragbar av samma summa och deklarera hela summan för både sålda och köpta byggtjänster. Även vid denna punkt går vi noggrannare igenom deklarationen med hjälp av exempel. Som i det förra exemplet, kommer all information från exemplet med kassaflödet och tidslinjerna.

Huvudentreprenör Ab har alltså sålt byggtjänst till en kund utan köparens status, vilket betyder att priset faktureras med moms, vilken är 1460,85€. Denna summa deklareras i punkt 301 som moms för försäljning med 23 % moms. För samma byggnadsprojekt köpte huvudentreprenören byggtjänster av en underleverantör utan moms. Priset för tjänsten blev 4200€ men eftersom mervärdesskatten för köpet måste deklareras, räknade huvudentreprenören ut den och kom till att momsen är 966€. Summan 966€ deklareras som moms för köpta byggtjänster som deklareras i punkt 318 men också i punkt 307 som moms som får avdras. Hela summan för den köpta tjänsten, dvs. 4200€ deklareras i punkt 320 för inköp av byggtjänster. Slutligen räknas den skatt som skall betalas genom att subtrahera den avdragbara momsen från den som skall betalas, men eftersom den avdragbara momsen och momsen som skall betalas för inköp av byggtjänst i detta fall tar ut varandra, blir summan 1460,85€, vilken deklareras i punkt 308. Detta är summan som Huvudentreprenör Ab betalar till staten. För att få en bättre helhetsbild över exemplet, se bilaga 3.

I det andra exemplet sålde Underleverantör Ab byggtjänst till Huvudentreprenör Ab för 4200€ utan moms. Före detta köpte underleverantören dock material för 1500€ som innehöll moms 280,49€. Materialköpet var köp av varor och därför tillämpas inte omvänd mervärdesskatt. För underleverantören är deklarationen en aning lättare. Eftersom momsen för materialinköpet är avdragbar, deklarerar underleverantören summan 280,49€ i punkt 307 för moms som skall avdras. Summan för den sålda byggtjänsten deklareras i punkt 319 och påverkar inte slutsumman för moms som skall betalas eller fås som återbäring. Slutligen, eftersom underleverantören inte har någon mervärdesskatt att deklarera för försäljning, deklareras den avdragna skatten även i punkt 308, vilket betyder att Underleverantör Ab får en återbäring på 280,49€ som betalas antingen tillbaka till företaget eller används som betalning av andra skattekontoskatter. För att få en bättre helhetsbild av exemplet, se bilaga 4.

7 Analys

I och med teorin och skrivbordsundersökningen kan man komma fram till att omvänd mervärdesskatt påverkar ett byggföretags verksamhet och administrativa arbetssätt, men inte alltid på ett positivt sätt. Själva faktureringen ändras egentligen inte så mycket eftersom största delen av informationen som behövs redan finns enligt vad mervärdesskattelagen stadgar. Skattesatsen visar om fakturan har moms eller inte, FO-numret finns på vanliga fakturor och eftersom numret även är momsnumret för företaget, inkluderas det automatiskt. Det enda som kan anses vara överlopps är nämnandet av den omvända skatteskyldigheten, vilket oftast består av en mening i fakturan. Dock, om företaget har mycket att fakturera, krävs det speciell uppmärksamhet för att rikta rätt faktura till rätt kund, vilket kan ses som en ökning av arbetsbördan och kräver mer tid. Det kan också göra arbetet svårare att för varje kund avgöra om denna har köparens status och om den tjänst som de köper egentligen är byggtjänst eller inte.

Direkt kassaflödes- och penningmässigt är den omvända mervärdesskatten mer gynnande för huvudentreprenören än för underleverantören, vilket kom fram i teoridelen över kassaflödet. Huvudentreprenören har mera pengar i sitt förfogande i och med den moms som måste deklareras och betalas först efter mer än en månad. På grund av dessa pengar har huvudentreprenören bättre möjligheter att starta nya byggprojekt och hinner antagligen få in mera pengar innan skatten skall betalas. Detta innebär att företaget har mera pengar för de skatter som skall erläggas, men har dock igen till sitt förfogande momsen för den nya försäljningen. För underleverantören är det inte lika lätt eftersom en del av pengarna, dvs. återbäringarna tar tid att fås tillbaka för användning och kan därför skada företagets verksamhet, speciellt om företaget har ont om pengar. Detta kan leda till att underleverantören inte kan ta lika mycket nya byggprojekt och företaget inte kan expandera så snabbt. Då ett byggföretag fungerar både som huvudentreprenör och underleverantör, finns det balans mellan goda och dåliga sidor. Företaget har moms att betala för försäljning, inköp av byggtjänst av vilken moms som skall betalas och avdras ofta tar ut varandra och sedan den avdragbara momsen som görs för vanliga materialinköp. Denna situation börjar mera likna ett ”normalt” företags kassaflöde och mervärdesskattebeteende, men med vissa särdrag. I sin helhet påverkar omvänd mervärdesskatt rätt så lite kassaflödet eftersom det är oftast frågan om rätt så små summor jämfört med hela verksamheten i företagen.

I frågan om vilket sätt som är säkrare med tanke på företagets verksamhet, vore svaret huvudentreprenörens. Eftersom ansvaret för fakturans rättsenlighet är hos säljaren, bär denne även ansvaret vid feltolkning om inget annat kommits överrens, dvs. om underleverantören skickar en felaktig faktura med moms till huvudentreprenören, är det på underleverantörens ansvar att antingen rätta till felet eller stå för konsekvenserna. Risken minskas dock av det faktum att största delen av de tjänster som underleverantören säljer till huvudentreprenören är byggtjänst, vilken faktureras utan moms. Eftersom huvudentreprenören oftast fakturerar med moms och eftersom det är säkrare för försäljaren att fakturera med moms, är riskerna mindre för huvudentreprenören. Fakturering med moms är säkrare eftersom då är deklarationen och betalningen av momsen på eget ansvar och det är lättare att övervaka att det blir gjort. Svårare blir det dock för båda då byggtjänster säljs till företag som inte vet om sin status som köpare, vilket leder till större risker. Ett bra exempel på detta är exemplet som även gavs i teorin om lantbrukaren med eget företag som gör grävjobb vid sidan om sitt vanliga jobb. När bonden vill köpa reparationstjänst för sin lada, borde jobbet faktureras utan moms eftersom bonden fått köparens status på grund av sitt sidojobb. På grund av situationer som dessa är det ytterst viktigt att ta reda på om köparen har köparens status. Om ingen klarhet fås, vore det säkrast att komma överens om hur man skall gå till väga om statuset tolkas fel, t.ex. i form av ett villkor att säljaren har rätt att fakturera momsen i efterhand eller att köparen vid feltolkning ger upp sin rätt till avdrag.

För omvänd mervärdesskatt för eget bruk är tillvägagångssätten inte egentligen så olika som vid normal mervärdesskatt. Bara då köpen med och utan mervärdesskatt blandas, är det viktigt att kunna skilja dem åt för att rätt kunna räkna andelen av moms för eget bruk eftersom de direkta kostnaderna påverkas av dessa.

För underleverantören blir bokföringen en aning enklare om denna inte även sysslar med huvudentreprenad. Eftersom all försäljning sker utan moms, behövs ett mindre antal konton. Sällan sysslar dock underleverantören bara med underleverantörsarbeten utan säljer ofta byggtjänster till privatpersoner, vilka faktureras med moms eftersom de inte kan ha köparens status. I den sistnämnda situationen och för huvudentreprenören är momsbokföringen mer invecklad eftersom företaget måste hålla reda på momsen för vanlig försäljning och inköp men också för inköp och försäljning av byggtjänst med omvänd moms. Till detta behövs fler konton och för deklarering måste företaget hålla reda på dem. För inköp av byggtjänster med den omvända momsen är deklaration och avdrag av momsen säkert nyttig, men verkar ställvis även onödig då det som skall betalas och den

avdragbara momsens oftast tar ut varandra förutom om en del inte är avdragbar. Om allt dock är avdragbart kan försäljningens moms slutligen ofta bli den moms som skall betalas.

För deklaration av mervärdesskatt blir det också vid detta skede mera att hålla reda på då företaget måste följa med mervärdesskatten över försäljning och inköp både i Finland och andra EU-länder men också momsens för byggtjänst. Tvånget att deklarera moms för inköpta byggtjänster och helhetssumman för både köpta och sålda byggtjänster är ett effektivt verktyg i kontrollen av mervärdesskatt för skattemyndigheterna. I och med denna kontroll är det lättare att övervaka att inget skattekringgående sker. Eftersom köparen måste deklarera både momsens för byggtjänsten och hela priset, är det lätt att kontrollera om företaget deklarerat rätt summa för momsens. Underleverantören måste deklarera såld byggtjänst, vilket gör det lättare att kontrollera om skattekringgående skett om företaget utsätts för skattegranskning. Omvända mervärdesskatten är dock ännu rätt så ny, vilket kräver en del flexibilitet från skattemyndigheternas sida även vid feltolkningar. Trots god guidning och informering finns alltid risken av missförstånd och feltolkning.

Utifrån den information som undersökningen givit kan man komma fram till att byggföretagens administrativa börda och kostnader ökar på grund av den omvända momsens och kassaflödet påverkas beroende på i vilken del företaget befinner sig i underleverantörskedjan eller om denna fungerar som huvudentreprenör. Betydelsen av detta är oftast ändå rätt så liten eftersom summorna är rätt så små jämfört med verksamheten i sin helhet. De största svårigheterna i tolkningen av lagen är att definiera byggtjänsten och köparens ställning, vilket egentligen blir klarare först när det uppstår en allmän skattepraxis efter att rättspraxis nåtts.

8 Slutsats

I och med att den omvända momsskyldigheten för mervärdesskatt har medfört goda resultat i andra EU-länder som använder sig av sättet, är det troligt att även Finland drar nytta av sättet även om det inte ännu konkret kan mätas eftersom lagen varit i kraft en så kort tid. Tills vidare är finska företag inte så entusiastiska över den omvända mervärdesskatten, vilket jag i sig förstår eftersom allt nytt är besvärligt i början och kräver att man både själv tar reda på och följer den information som Skatteverket ger. Detta kom fram i förfrågan som Rakennusteollisuus RT ry hade gjort. I samma förfrågan kom det dock fram att Skatteverkets bristfälliga information i ämnet är troligen en av de största orsakerna till att omvänd moms anses som en besvärlig och negativ sak. Reaktionen anser jag som förståelig eftersom dålig information inte uppmuntrar till att ta systemet i bruk och sätta sig in i ämnet om grundinformationen saknas.

Trots dessa problem tror jag att företagen slutligen är tvungna att acceptera den omvända skatteskyldigheten och positivt påverka byggbranschen eftersom övervakningen delvis är flyttad på huvudentreprenörerna och därför måste dessa noggrant välja sina underleverantörer. Samma regel gäller även underleverantörerna som övervakar varandra och varandras fakturering eftersom de inte kan acceptera felaktiga fakturor för att säkra sin egen beskattning och minimera sina skatterisker.

På grunden av teorin och skrivbordsundersökningen anser jag själv att den omvända skatteskyldighetens grundprinciper för omvänd mervärdesskatt är lätta att förstå bara man sätter sin in i ämnet och tar reda på hur den egentligen fungerar. Även de mer invecklade delarna som påverkas av omvänd moms, såsom bokföringen, faktureringen och skattedeclarering är det fullt möjligt att utföra själv, men kräver att man sätter sig in i ämnet. Vad även jag medger är att tolkningen av vad som räknas till byggtjänst och vem som har köparens ställning är mycket svår och komplicerad. Vid en svår situation skulle jag personligen be om råd av skattemyndigheterna eller till och med be om ett förhandsbesked. Personligen förväntade jag mig att systemet skulle vara svårare att tillämpa i praktiken än vad den egentligen är. Bara man kommer in i det tankesätt som behövs för omvänd mervärdesskatt, klarar man sig utmärkt.

Källförteckning

- Bokföringsnämnden, Handels- och industriministeriet (2000). *Allmän anvisning om bokföring* av *mervärdesskatt*.
[http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/0/952c1a9129fe2407c22568cd002959ea/\\$FILE/moms.esimerkit.ru.pdf](http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/0/952c1a9129fe2407c22568cd002959ea/$FILE/moms.esimerkit.ru.pdf) (hämtat: 10.9.2012)
- Heiskala, J. (2012). *Rakennusliikkeen arvonlisävero-opas*. Helsingfors: Rakennusteollisuus
- Huhtala, H. & Sorvanto, K. (2011). *Rakentamisen käännetty arvonlisävero käytännössä*. Helsingfors: KPMG & Edita Publishing Oy
- Musta tulevaisuus (2012). *Harmaa talous rakennusalalla*.
<http://www.mustatulevaisuus.fi/ilmiot/rakennusala> (hämtat: 12.8.2012)
- Rakennusteollisuus RT ry (2012a). *Suhdannekatso 4/2012*.
<http://www.rakennusteollisuus.fi/download.aspx?intFileID=2999&intLinkedFromObjectID=9288> (hämtat: 25.7.2012)
- Rakennusteollisuus RT ry (2012b). *Rakennusteollisuus RT:n kysely käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden vaikutuksista rakennusalaan – yhteenveto tuloksista*.
<http://www.rakennusteollisuus.fi/download.aspx?intFileID=3002&intLinkedFromObjectID=12745> (hämtat: 28.6.2012)
- Rakennusteollisuus RT ry (2011). *Kuittikauppa*.
<http://www.rakennusteollisuus.fi/download.aspx?intFileID=1762&intLinkedFromObjectID=13838> (hämtat: 28.6.2012)
- Rakennustutkimus RTS Oy (2012). *Pienrakentamisen markkinakatsaus 2/2012*.
<http://www.suomirakentaa.fi/images/stories/raportit/pienrakentamisen%20markkinakatsaus%202-2012.pdf> (hämtat: 28.6.2012)
- Riksdagen (2012). *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring* av *mervärdesskattelagen...*
<http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=RP+89/2012&base=errp&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WORD&kieli=ru> (hämtat: 27.9.2012)

Skatteförvaltningen (2012a). *Omvänd momsskyldighet inom byggbranschen*.
[http://www.vero.fi/sv-](http://www.vero.fi/sv-FI/Detaljerade_skatteanvisningar/Momsbeskattning/Omvand_momsskyldighet_inom_byggbranschen/Omvand_momsskyldighet_inom_byggbranschen%2820237%29#2.2Byggtjnst)

[FI/Detaljerade skatteanvisningar/Momsbeskattning/Omvand momsskyldighet inom byggbranschen/Omvand momsskyldighet inom byggbranschen%2820237%29#2.2Byggtjnst](http://www.vero.fi/sv-FI/Detaljerade_skatteanvisningar/Momsbeskattning/Omvand_momsskyldighet_inom_byggbranschen/Omvand_momsskyldighet_inom_byggbranschen%2820237%29#2.2Byggtjnst)

(hämtat: 10.6.2012)

Skatteförvaltningen (2012b). *Betalning av återbäring från skattekontot*.
[http://www.vero.fi/sv-](http://www.vero.fi/sv-FI/Foretags_och_samfundskunder/Aktiebolag_och_andelslag/Skattekonto/Betalning_av_at)

[FI/Foretags och samfundskunder/Aktiebolag och andelslag/Skattekonto/Betalning av at](http://www.vero.fi/sv-FI/Foretags_och_samfundskunder/Aktiebolag_och_andelslag/Skattekonto/Betalning_av_at)
[erbaring fran skattekonto%2815514%29](http://www.vero.fi/sv-FI/Foretags_och_samfundskunder/Aktiebolag_och_andelslag/Skattekonto/Betalning_av_at) (hämtat: 24.9.2012)

Skatteförvaltningen (2012c). *Detaljerade deklaraionsanvisningar för periodskattedeklaration*.
[http://www.vero.fi/sv-](http://www.vero.fi/sv-FI/Detaljerade_skatteanvisningar/Blanketter/Deklarationsblanketter_och_anvisningar_for_ifyllning/Detaljerade_deklarationsanvisningar_for_%2819626%29)

[FI/Detaljerade skatteanvisningar/Blanketter/Deklarationsblanketter och anvisningar for](http://www.vero.fi/sv-FI/Detaljerade_skatteanvisningar/Blanketter/Deklarationsblanketter_och_anvisningar_for_ifyllning/Detaljerade_deklarationsanvisningar_for_%2819626%29)
[ifyllning/Detaljerade deklaraionsanvisningar for %2819626%29](http://www.vero.fi/sv-FI/Detaljerade_skatteanvisningar/Blanketter/Deklarationsblanketter_och_anvisningar_for_ifyllning/Detaljerade_deklarationsanvisningar_for_%2819626%29) (hämtat: 6.9.2012)

Skatteförvaltningen (2006). *Käännetty arvonlisävero 2.6.2006*.
[http://www.lvi-](http://www.lvi-tu.fi/pdf/Kaannetty%20ALV%20rakennuslalla%202006%2006%2002.pdf)

[tu.fi/pdf/Kaannetty%20ALV%20rakennuslalla%202006%2006%2002.pdf](http://www.lvi-tu.fi/pdf/Kaannetty%20ALV%20rakennuslalla%202006%2006%2002.pdf) (hämtat: 3.9.2012)

Skatteverket, Sverige (2010). *Omvänd skattskyldighet för mervärdesskatt i byggsektorn*.
[http://www.bygg.org/UserFiles/Files/Skatter/Rapport_Omvand_%20skattskyldighet_%20i](http://www.bygg.org/UserFiles/Files/Skatter/Rapport_Omvand_%20skattskyldighet_%20i_%20byggsektorn_100325%20%282%29.pdf)

[%20byggsektorn_100325%20%282%29.pdf](http://www.bygg.org/UserFiles/Files/Skatter/Rapport_Omvand_%20skattskyldighet_%20i_%20byggsektorn_100325%20%282%29.pdf) (hämtat: 20.9.2012)

Statistikcentralen (2012). *Små och medelstora företag*.
http://www.stat.fi/meta/kas/pienet_ja_keski_sv.html (hämtat: 3.11.2012)

Tannila, E. & Auranen, K. (2011). *Rakentamispalvelujen käännetty arvonlisävero*.
 Helsingfors: Lakimiesliiton kustannus

Tomperi, S. (2001). *Bokföring i praktiken*. Tammerfors: Utbildningsstyrelsen

Finlands författarförsamling

Mervärdesskattelag 30.12.1993/1501. <http://www.finlex.fi> (hämtat: 27.7.2012)

HUVUDENTREPRENÖR AB

FAKTURA

BILAGA 1

Exempelvägen 5

00100 Exempel

FO-nummer: 123456-7

Datum 12.9.2012

Fakturans nummer 50

Förfallodag 26.2.2012

Dröjsmålsränta 8.0%

Referensnummer 1468

Betaltvillkor 14 dagar netto

Bank Nordea

Bankkontonummer FI45 1234 5678 9101 12

Swift/BIC ABCDEFG

Beställare Ab

Frans Fyrk

Inköpsgatan 2

00100 Borgå

Tilläggsinformation

Faktura för murandet av grund

Beskrivning	Mängd	Enhet	à pris	Moms %	Moms €	Sammanlagt
Arbete	75	h	38,00 €	23 %	655,50 €	3 505,50 €
Murblock	600	st	5,60 €	23 %	772,80 €	4 132,80 €
					32,55	
Murcement 1000kg	1	st	141,50 €	23 %	€	174,05 €

Pris utan skatt sammanlagt 6 351,50 €

Mervärdesskatt sammanlagt 1 460,85 €

Sammanlagt 7 812,35 €

Var goda och betala fakturan med referensnumret: 1468

HUVUDENTREPENÖR AB

Exempelvägen 5

00100 Exempel

Emil Exempel

Tel. 044 123 4563

E-mail: emil.exempel@foretag.com

Nordea

FI45 1234 5678 9101 12

ABCDEFG

BILAGA 3

Den skattskyldiges namn	010 FO-nummer eller personbeteckning
Huvudentreprenör Ab	

UPPGIFTER OM MERVÄRDESSKATT

UPPGIFTER OM ARBETSGIVARPRESTATIONER

42

K

050 Deklarationsperiod	052 Redovisn.period	053 År
☒ Månad ☐ Kvartal ☐ År		
Skatt på inhemsk försäljning enligt skattesatserna	euro	cent
301 moms 23 %	1460	85
302 moms 13 %		
303 moms 9 %		
305 Moms på varuinköp från andra EU-länder		
306 Moms på inköp av tjänster från andra EU-länder		
318 Moms på inköp av byggtjänst (omvänd momsskyldighet)	966	00
307 Moms som ska dras av för redovisningsperioden	966	00
317 Beloppet av lättnad vid den nedre gränsen		
308 Moms att betala/ Moms som berättigar till återbäring (-)	1460	85
309 Omsättning enligt 0-skattesats		
311 Varuförsäljningar till andra EU-länder		
312 Försäljningar av tjänster till andra EU-länder		
313 Varuinköp från andra EU-länder		
314 Inköp av tjänster från andra EU-länder		
319 Försäljningar av byggtjänster (omvänd momsskyldighet)		
320 Inköp av byggtjänster (omvänd momsskyldighet)	4200	00
Ingen moms-verksamhet		
054 Redovisn.-period -fr.o.m.	055 År	056 Redovisn.-period -t.o.m.

050 Deklarationsperiod	052 Redovisn.period	053 År
☐ Månad ☐ Kvartal		
601 Löner och andra prestationer som omfattas av förskottsinnehållning	euro	cent
602 Verkställd förskottsinnehållning		
605 Källskattepliktiga löner och andra prestationer		
606 Källskatt på löner osv.		
609 Löner som omfattas av socialskyddsavgift		
610 Arbetsgivares socialskyddsavgift att betala		
Ingen lönebetalning		
054 Redovisn.-period -fr.o.m.	055 År	056 Redovisn.-period -t.o.m.

Fyll i om du är berättigad till lättnad vid den nedre gränsen

	euro	cent
315 Omsättning som berättigar till lättnad vid den nedre gränsen		
316 Skatt som berättigar till lättnad vid den nedre gränsen		
Beloppet av lättnad vid den nedre gränsen (överförs till punkt 317)		

BILAGA 4

Den skattskyldiges namn	010 FO-nummer eller personbeteckning
Underleverantör Ab	

UPPGIFTER OM MERVÄRDESSKATT

42

050 Deklarationsperiod	052 Redovisn. period	053 År
☒ Månad ☐ Kvartal ☐ År		
Skatt på inhemsk försäljning enligt skattesatserna	euro	cent
301 moms 23 %		
302 moms 13 %		
303 moms 9 %		
305 Moms på varuinköp från andra EU-länder		
306 Moms på inköp av tjänster från andra EU-länder		
318 Moms på inköp av byggtjänst (omvänd momsskyldighet)		
307 Moms som ska dras av för redovisningsperioden	280	49
317 Beloppet av lättnad vid den nedre gränsen		
308 Moms att betala/ Moms som berättigar till återbäring (-)	-280	49
309 Omsättning enligt 0-skattesats		
311 Varuförsäljningar till andra EU-länder		
312 Försäljningar av tjänster till andra EU-länder		
313 Varuinköp från andra EU-länder		
314 Inköp av tjänster från andra EU-länder		
319 Försäljningar av byggtjänster (omvänd momsskyldighet)	4200	00
320 Inköp av byggtjänster (omvänd momsskyldighet)		
Ingen moms-verksamhet		
054 Redovisn.-period -fr.o.m.	055 År	056 Redovisn.-period -t.o.m.
		057 År

UPPGIFTER OM ARBETSGIVARPRESTATIONER

050 Deklarationsperiod	052 Redovisn. period	053 År
☐ Månad ☐ Kvartal		
601 Löner och andra prestationer som omfattas av förskottsinnehållning	euro	cent
602 Verkställd förskottsinnehållning		
605 Källskattepliktiga löner och andra prestationer		
606 Källskatt på löner osv.		
609 Löner som omfattas av socialskyddsavgift		
610 Arbetsgivares socialskyddsavgift att betala		
Ingen lönebetalning		
054 Redovisn.-period -fr.o.m.	055 År	056 Redovisn.-period -t.o.m.
		057 År

K

Fyll i om du är berättigad till lättnad vid den nedre gränsen	euro	cent
315 Omsättning som berättigar till lättnad vid den nedre gränsen		
316 Skatt som berättigar till lättnad vid den nedre gränsen		
Beloppet av lättnad vid den nedre gränsen (överförs till punkt 317)		

